

“This is Bridget Jones, for Sit Up Britain, searching for tuna”
- Journalismin ja toimittajien representaatiot fiktiivisissä elokuvissa

Mari Purhonen

Tekijä(t) Mari Purhonen	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi "This is Bridget Jones, for Sit Up Britain, searching for tuna" - Journalismin ja toimittajien representaatiot fiktiivisissä elokuvissa	Sivu- ja liitesivumäärä 55 + 0
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella sitä, miten fiktiiviset elokuvat kuvaavat toimittajia ja journalismia. Aihe on kiinnostava, sillä elokuvien luomat kuvat ammasteista vaikuttavat suoraan ihmisten mielikuviin niistä. Toimittajan ammatti on myöskin hyvin suosittu aihe elokuvissa. Richard R. Nessin <i>From Headline Hunter to Superman – A Journalism Filmography</i> -teoksessa journalismista kertovia elokuvia esitellään yli 2000. Suomenkielisiä tutkimuksia aiheesta ei löytynyt, mutta englanniksi journalismin ja toimittajien representaatioista elokuvissa on kirjoitettu artikkeleita ja kirjoja. Tätä materiaalia käytin runsaasti opinnäytetyössäni.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu tapaustutkimuksena. Tapauksiksi valitsin kahdeksan elokuvaa, jotka kertovat journalismista, joissa journalismi on tärkeässä roolissa tai joiden päähenkilönä on toimittaja. Elokuvista seitsemän on valmistunut 2000-luvulla. Lisäksi valitsin vertailun vuoksi mukaan 1940-luvulla ilmestyneen elokuvan. Katsoin elokuvat kysymyspatteriston avulla. Opinnäytetyön aiheen keksin syksyllä 2018, mutta toteutus ajoittui keväälle 2019. Idea lähti omasta kiinnostuksesta ja harrastuneisuudesta elokuvaan ja elokuva-alaan.</p> <p>Aiheesta kirjoitettujen englanninkielisten artikkeleiden perusteella kuva journalismista ja toimittajista elokuvissa oli melko yksipuolinen. Toimittajat kuvattiin usein nuorina, naimattomina ja kykenemättöminä ylläpitämään sosiaalisia suhteita. He olivat laitapuolen kulkijoita ja usein jopa alkoholisteja, mutta työlleen hyvin omistautuneita. Toisaalta erityisesti 1970-luvulla toimittajat esitettiin sankareina, jotka paljastivat salaliittoja ja vääryksiä.</p> <p>Valitsemani kahdeksan elokuvaa eivät näyttäneet toimittajista aivan tällaista kuvaa. Osa oli naimattomia ja osa työlleen niin omistautuneita, että sosiaaliset suhteet kärsivät. Suurin osa elokuvien toimittajista oli kuitenkin aivan tavallisen näköisiä, iäkkäämpiä ja naimisissa olevia toimittajia. He suhtautuivat työhönsä kunnianhimmolla ja suurella ammattitaidolla siviililämän kuitenkin kärsimättä.</p> <p>Journalismin ja toimittajien representaatiot fiktiivisissä elokuvissa ovat vaihdelleet vuosikymmenten saatossa. Myös se, onko ammatti esitetty enemmän negatiivisessa vai positiivisessa valossa, on vaihdellut. Oma tutkimukseni keskittyi nykyaikaisiin, 2000-luvun elokuvaan, kun taas lukemissani artikkeleissa tarkasteltiin elokuvia lähinnä 1930-1970-luvuilta. Elokvien luoma kuva on muuttunut 2000-luvulle ja erityisesti 2010-luvulle tultaessa.</p> <p>Kahdeksan journalismista kertovan elokuvan perusteella ei voida luonnollisestikaan tehdä tyhjentyviä johtopäätöksiä ja yleistyksiä tai luoda teoriaa aiheen ympärille. Tämä opinnäytetyö kuvailee kuitenkin kattavasti juuri tähän tapaustutkimukseen valittujen elokuvien eli tapausten luomaa kuvaa journalismista ja toimittajista. Kuvailen heidän työtehtäviään, luonnettaan, ulkonäköään, tapahtuma-aikaa ja paikkaa sekä sukupuolirooleja.</p>	
Asiasanat representaatio, elokuva, journalismi, toimittaja	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Käsitteistö	3
2.1	Journalismi.....	3
2.2	Toimittaja	6
2.3	Elokuva.....	10
2.3.1	Fiktiivinen elokuva.....	10
2.3.2	Dokumentaarinen elokuva.....	11
2.4	Representaatio.....	12
3	Menetelmä	13
3.1	Tutkimusmenetelmä.....	13
3.2	Aineisto.....	14
3.2.1	Elokuvat	16
3.2.2	Muu aineisto.....	18
3.3	Käytännön toteutus	18
4	Analyysi.....	20
4.1	Aluksi	20
4.2	Toimittajat elokuvan historiassa	21
4.3	Aikakauden kuvaus elokuvissa	23
4.4	Toimittajien persoona ja ulkonäkö	24
4.5	Toimittajat ja journalismi elokuvissa	27
4.5.1	Journalismi ja toimintaympäristö	29
4.5.2	Työtehtävät	32
4.5.3	Sankareita ja pahiksia	34
4.5.4	Sukupuolirollit elokuvissa	38
4.5.5	Muut roolit toimituksessa.....	39
4.5.6	Tuntemattomat toimittajat.....	42
4.6	Toimittajan ammatti ja ammattietiikka	42
4.7	Journalismin ja elokuvien yhtäläisyydet ja erot.....	44
5	Pohdinta.....	47
5.1	Tutkimuskysymykset ja -menetelmä.....	47
5.2	Teoria ja tutkimusvastaukset.....	47
5.3	Oma oppiminen.....	48
5.4	Jatkotutkimukset	49
	Lähteet	51

1 Johdanto

Toimittajista on tehty elokuvia koko liikkuvan kuvan historian ajan. Kuuluisia journalisteista kertovia elokuvia on tehty jo 1940-luvulla (esimerkiksi Orson Wellesin *Kansalainen Kane* ja Howard Hawksin *His Girl Friday*). 2010-luvulla on tehty tärkeitä elokuva-alan palkintoja tai ehdokkuuksia keränneitä elokuvia, kuten Tom McCarthyn *Spotlight* (2015) tai Steven Spielbergin *The Post* (2017). Monien niin kutsuttujen *chick lit*-kirjojen ja kirjojen pohjalta tehtyjen elokuvien päähenkilö on usein toimittaja. Uusia aiheesta kertovia elokuvia tehdään koko ajan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää millaisen kuvan fiktiiviset elokuvat antavat journalismista, toimittajista ja toimittajien työnkuvasta. Lisäksi tarkastelen esimerkiksi elokuvien sukupuolirooleja ja toimittajien ulkonäköä ja persoonaa. Opinnäytetyön pääasialliseksi lähteiksi valitsin sekä suomalaisia että ulkomaisia eri genreä edustavia fiktiivisiä elokuvia, jotka kertovat journalismista tai toimittajista tai joiden päähenkilönä on toimittaja tai toimittajia. Elokuvien lisäksi käytin kirjallista materiaalia käsitteiden määrittelyyn. Lisäksi perehdyin englanniksi tehtyihin samantyyppisiin tutkimuksiin tai tutkielmiin. Suomeksi aiheesta ei löytynyt opinnäytetöitä tai tutkimuksia.

Tutkimukseni käsittelee sitä, miten journalismi sekä toimittajat ja toimittajien työnkuva representoidaan fiktiivisissä elokuvissa. Aineistossani on kahdeksan elokuvaa, joissa kuvataan eri alueiden toimittajia; rikostoimittajia, tutkivia toimittajia, muotitoimittajia, uutistoimittajia ja TV-toimittajia.

Tutkimuskysymykseni ovat: Millaisen kuvan valitut fiktiiviset elokuvat antavat toimittajista, toimittajan työstä ja journalismista? Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja journalismin ja elokuvien välillä on? Mitä journalismi haluaa kertoa ja mitä elokuvat haluavat kertoa?

Opinnäytetyöni ja tutkimuksen tulokset ovat ainakin osalle alaa mieltävälle kiinnostavia ja tärkeitä. Toisaalta aihe saattaa kiinnostaa myös jo työelämässä olevia toimittajia ja toimittajaopiskelijoita sekä elokuva-alan ammattilaisia ja elokuvien ystäviä. Tärkeä aihe on siksi, ettei aihetta ole käsitelty suomalaisissa opinnäytetöissä tai tutkimuksissa aiemmin. Elokuvat luovat mielissämme kuvan jostakin asiasta, kuten esimerkiksi juuri tietystä ammatista. Tämä mielikuva voi olla virheellinen ja kärjistettynä tällainen virheellinen mielikuva voi johdattaa väärän alan valitsemiseen tai vähintäänkin tiettyjen alojen arvostamiseen ja tiettyjen alojen halveksumiseen.

Elokuvien voima journalismista kiinnostumiseen on suuri. Sarah Niblockin mukaan Alan J. Pakulan ohjaaman *Presidentin miehet* -elokuvan ilmestymisen jälkeen 1970-luvulla monet nuoret Yhdysvalloissa pyrkivät toimittajiksi ”tehdäkseen muutoksen” ja horjuttaakseen status quo eli yleisesti vallitsevaa asiointilaa. (Niblock 2007.) Ghiglione ja Saltzmanin (2005) mukaan toimittajat eivät ole itsekään immuuneja elokuville. Moni lähtee alalle elokuvien innoittamana ja ammattia harjoittaessaan he usein jäljittelevät elokuvia.

Tämä opinnäytetyö toimii suomenkielisenä vastineena samasta aiheesta tehdyille englanninkielisille tutkimuksille. Tässä opinnäytetyössä taustamateriaalina käytetyt tutkimukset ovat melko vanhoja ja monet niistä paneutuvat esimerkiksi 1930-1940-lukujen tai 1970-luvun elokuvaan uudempien sijaan. Tässä opinnäytetyössä käytettyjä tutkimuksia ja artikkeleita ovat esimerkiksi Loren Ghiglione ja Joe Saltzmanin *Fact of Fiction: Hollywood Looks at the News* vuodelta 2005, jossa uusimmat tarkastellut elokuvat ovat vuodelta 2001 sekä Sarah Niblockin artikkeli *Movie Journalists: Hello Hollywood* vuodelta 2007, jossa niin ikään uusimmat elokuvat ovat 2000-luvun alusta. Opinnäytetyö toteutetaan tapaustutkimuksena. Tapauksina toimivat kahdeksan tarkasteltua elokuvaa.

Luvussa 2 esittelen tässä opinnäytetyössä käytetyn käsitteistön. Käsitteistö koostuu muun muassa journalismin ja toimittajan määrittelystä, elokuvan määrittelystä sekä representatation määrittelystä. Luvussa 3 esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmän sekä kerron opinnäytetyön käytännön toteutuksesta. Luvussa 3 esittelen myös kahdeksan valitsemani elokuvaa. Luku 4 koostuu analyysistä. Luvussa esittelen kirjallisuudesta sekä elokuvista löytämäni havainnot. Luvussa 5 pohdin muun muassa tutkimuskysymyksiä ja vastauksia niihin, omaa oppimistani ja jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2 Käsitteistö

Tässä luvussa esittelen lyhyesti opinnäytetyössä käyttämiäni termejä. Näitä ovat journalismi, toimittaja, elokuva, fiktiivinen elokuva, dokumentaarinen elokuva sekä representaatio. Lisäksi esittelen lyhyesti sellaiset toimituksen roolit, jotka esiintyvät valitsemisani elokuvissa.

2.1 Journalismi

Matthew C. Ehrlichin (2005) artikkelin *Hollywood and Journalistic Truth-telling* mukaan journalismin velvollisuus on etsiä ja raportoida totuus. Samalla yksittäisten toimittajien ja medioiden tehtävänä on itsenäisesti päättää mikä totuus yleisön kuuluu tietää. Journalismin tulisi esittää totuudenmukaisia, kattavia ja älykkäitä uutisia. Totuus on ollut pitkään journalismissa huolen ja väittelyiden aihe. Samaan aikaan totuus on ollut pitkään myös elokuvien aiheena. ”Samalla tavalla kuin totuus on journalismin keskiössä, se on sitä myös journalismista kertovissa elokuvissa” (Ehrlich 2010.)

Risto Kuneliuksen artikkelissa Journalismi nelijalkaisena otuksena journalismilla katsotaan olevan neljä tehtävää. Journalismi on tiedonvälitystä, tarinoiden kertomista, julkisen keskustelun ylläpitämistä ja se toimii julkisen toiminnan resurssina. Journalismilla on toki muitakin tehtäviä, kuten taloudellisen voiton saaminen ja yleisön viihdyttäminen. (Kunelius 2000.)

Journalismin rooli tiedon välittäjänä on sekä tiedon välitystä yleisölle, että tiedon keräämistä ja saamista erilaisilta laitoksilta. Journalismi onkin Kuneliuksen mukaan ”tietolaitos”, mutta sen kyky tietää riippuu paljon muista laitoksista. Nämä yhteiskuntaa esittävät laitokset voidaan jakaa tietäviin ja edustaviin laitoksiin. Tietävillä laitoksilla on systemaattisesti kerättyä tietoa yhteiskunnasta. Edustavilla laitoksilla on rajattua, tietyllä tavalla esitettyä tietoa todellisuudesta. (Kunelius 2000.)

Tarinoiden kerronta on yksi journalismin tehtävistä. Viime vuosikymmeninä journalismin tutkimus on jopa pitänyt journalismin ehkä ainoana tehtävänä tarinoiden kerrontaa. Tiedot ja tarinat erotellaan kuitenkin vielä Kuneliuksen artikkelissa. Uutisten lisäksi journalismi kertoo pysäyttäviä, koskettavia, inhimillisiä ja tunteisiin vetoavia tarinoita. Niiden kautta todellisuus täydentyy ja faktojen rinnalle tulee myös yksittäisten ihmisten kokemukset ja subjektiiviset näkökulmat. Kun uutiset ja yllä luetellun kaltaiset tarinat on pidetty erillään, on myös journalismin kaksi tehtävää – tiedot ja tarinat – pidetty erillään. Näiden kahden näkökulman kautta todellisuus tulee kuvattua sekä subjektiiviselta, että mahdollisimman objektiiviselta

kantilta. Kuneliuksen mukaan, vaikka journalismin muodot muuttuvatkin (esimerkiksi väli-
neet), journalismi itsessään ei kuitenkaan muutu, sillä sen perusta eli tiedonvälitys pysyy.
(Kunelius 2000.)

Kolmas Kuneliuksen nelijalkaisen otuksen jaloista on julkinen keskustelu. Siinä missä tari-
nat täydentävät faktatietoja inhimillisyyden näkökulmalla, julkinen keskustelu tuo myös yk-
silöiden mielipiteen mukaan. Journalismi sekä tarjoaa aiheita julkiseen keskusteluun, että
tarjoaa julkiselle keskustelulle alustan esimerkiksi yleisönosastokirjoitusten tai mielipide-
palstojen muodossa. (Kunelius 2000.)

Viimeinen journalismin neljästä tehtävästä on Kuneliuksen mukaan julkisen toiminnan re-
surssina toimiminen. Journalismi on aina joidenkin yhteiskunnallisten toimijoiden resurssi.
Poliittisen lehden aikakaudella lehtiä jopa perustettiin levittämään juuri tietynlaista tietoa yh-
teiskunnasta. Kaupallisen uutisvälityksen kaudella tästä ajattelusta pyrittiin eroon, mutta
käytännössä tiedonvälitysjournalismi tarjoaa kuitenkin erilaisille laitoksille ja heidän intres-
seilleen areenan. Myös PR-toiminta on oppinut käyttämään journalismia oman julkisuus-
työnsä alustana. Kyse on tavallaan journalismin hyväksikäyttämisestä. (Kunelius 2000.)

Heikki Luostarinen jakaa artikkelissaan *Moneksi muuntuva journalismi* journalismin kol-
meen tehtävään tai näkökulmaan: journalismi todellisuuden jäljentämisenä ja tiedon välittä-
misenä, journalismi yhteiskunnallisena ja yhteisöllisenä julkisuutena sekä journalismi todel-
lisuuden kuvaamisen ja tulkitsemisen taitona (Luostarinen 2002).

Kun maat teollistuivat ja kaupungistuivat 1800-luvulla, kasvoi myös uutis- ja sanomalehtite-
ollisuus. Tehtaat raksuttivat ja valmistivat tasalaatuisia sanomalehtiä myyntiin. Joukkovies-
tintä nivoi samalla yhteen yhteiskunnan eri osia. Väkiluku kasvoi kaikkialla, eivätkä ihmiset
tunteneet toisiaan enää henkilökohtaisesti tai kokoontuneet yhteen tekemään päätöksiä.
Joukkoviestinnän kautta he saivat tietoa muiden toiminnasta ja se lisäsi yhteenkuuluvuuden
tunnetta. Journalismi oli ja on edelleen keino identiteetin rakentumiseen, sillä journalismin
avulla ihminen voi peilata itseään suhteessa muihin. (Luostarinen 2002.)

Vähitellen lisääntyi ihanne, jossa uutisen tuli olla dokumentti ja todellisuuden mahdollisim-
man tarkka jäljennös eli rekonstruktio. Hieman myöhemmin journalismin tärkeimmiksi läh-
teiksi muodostuivat puolueet, yritykset, kansalaisjärjestöt, hallinto ja niin edelleen. Journa-
lismi kiinnittyi organisaatioiden yhteiskuntaan ja asettui yksittäisten ilmiöiden yläpuolelle,
mutta toisaalta elettiin tieteellisessä maailmankuvassa, jossa journalismi siirsi tietoa valis-
tumattomille. Tieto siirtyi ylhäältä alas hierarkkisessa maailmassa, jossa tietoa tuottivat esi-

merkiksi tutkijat, lääkärit ja juristit. Myöhemmin journalismi eriytyi asioihin, joita pidettiin tärkeinä, kuten talous ja sota sekä asioihin, joita ei pidetty journalismissa tärkeinä, kuten perhe, naiset, lapset, kokemukset ja tunteet. (Luostarinen 2002.)

1900-luvun alkupuolella journalismin todenmukaisuus sai kuitenkin kolauksen, kun havaittiin, että monet uutiset olivat perustuneet tietämättömiin, puolueellisiin lähteisiin, joilla pyrittiin vaikuttamaan tuleviin tapahtumiin. Toimittajan rooli muuttui myöhemmin todellisuuden raportoijan sijasta tavallaan portinvartijaksi, joka valikoi mitä lähteitä käytetään. Moninäkökulmainen sitaattijournalismi yleistyi. Toimittaja kirjasi mahdollisimman tarkasti haastattelut ja uutiset koostuivat monien ihmisten näkökulmista. Todellisuus ja näkökulmat erotettiin, eikä totuutta aina edes tiedetty. (Luostarinen 2002.)

Täytyy kuitenkin aina muistaa, että journalismissa kaikkien tarinat ja näkökulmat eivät pääse esille. Täytyy miettiä, kenen tarinoita journalismi kertoo, kenen tietoja se levittää, kenet se päästää julkisissa keskusteluissa ääneen ja kenen pyrkimyksiä sen toimintatavat tukevat. (Kunelius 2000.) Ääneen pääsivät 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuolella lähinnä silmää tekevät ja eliitti. Vasta 1960-luvulla pyrittiin saamaan useampien äänet kuuluviin. (Luostarinen 2002.)

1960-luvulla suhde uutisen objektiivisuuteen ja kielen merkitykseen muuttui. Uutiset ymmärrettiin aina toimittajan tekemiksi ja siten subjektiivisiksi, vaikka niissä pyrittiinkin yhä objektiivisuuteen. Uutiset olivat kuitenkin aina toimittajan valikoimia ja muokkaamia näkökulmia todellisuuteen. Myös kuvien rooli muuttui todellisuuden sijasta tietyksi tulkinnaksi todellisuudesta. Kuvien kiinnostavuus ja tuoreus saivat jalansijaa. Kyse ei ollut kuitenkaan faktan muuttumisesta fiktioksi. Journalismi on aina kertonut tarinoita, nyt se vain tehtiin tietoisemmin. (Luostarinen 2002.)

Luostarinen kertoo, että journalismi on edelleen ajankohtaisten, tosiasiapohjaisten ja yhteisöllisesti merkityksellisten asioiden välittämistä. Liikkumatila on kuitenkin laajentunut ja esimerkiksi ajankohtaisuus ei tarkoita vain päivän uutistapahtumia, vaan muita, arkipäiväisiäkin asioita, jotka ovat ihmisille kullakin hetkellä tärkeitä. (Luostarinen 2002.)

Journalismissa kieli on pyritty pitämään niin neutraalina ja objektiivisena kuin mahdollista. Kieli on ymmärretty neutraalina todellisuuden välittämisen apuneuvona, jonka on pyrittävä siihen, ettei tulkintamahdollisuuksia ole enempää kuin yksi. Journalismiin liittyy kielen ja tekstin lisäksi myös kuvat ja muut visuaaliset elementit sekä taitto. Kuvien tehtävä on jäljentää todellisuutta ja olla realistisia. Taitto osoittaa tärkeysjärjestyksen: mikä menee etusivulle, mikä on vähempiarvoista. (Luostarinen 2002.)

Kuneliuksen ja Luostarisen määritelmät journalismista ovat melko tyhjentäviä: se on tiedonvälitystä mahdollisimman objektiivisesti ja totuudenmukaisesti. Internetin ja esimerkiksi blogien aikakaudella journalismin raja on kuitenkin hämärtynyt. Kuka vain voi kirjoittaa internetiin tekstejä. Onko se kuitenkin journalismia, vaikka kyse olisikin tiedonvälityksestä, aihe olisi ajankohtainen ja parhaassa tapauksessa mukaan olisi saatu useiden henkilöiden näkökulmia ja teksti herättäisi keskustelua?

Tämä opinnäytetyö keskittyy elokuvaan, jossa journalismi ja toimittajat on esitetty meille tutujen ja perinteisten määritelmien valossa. Toimittajat tekevät tiedonhankintaa ja haastatteluja sekä istuvat tietokoneen tai kirjoituskoneen ääressä. Jutut julkaistaan paperisessa sanomalehdessä tai aikakauslehdessä.

2.2 Toimittaja

Toimittajat työskentelevät sanoma-, aikakaus- ja muiden lehtien toimituksissa tai muun median, kuten television tai radion palveluksessa. Toimittajat kirjoittavat ideoivat ja kirjoittavat erilaisia juttuja. Toimittajien työhön kuuluu myös tiedonhankinta ja haastattelut. Tiedonhankinta on toimittajan työtehtävistä eniten aikaa vievä osa. Isommissa toimituksissa toimittajat erikoistuvat eri alueisiin, kuten politiikkaan, talouteen, kulttuuriin tai urheiluun. Isommissa toimituksissa on myös oma valokuvaaja, joka työskentelee toimittajan työparina. Pienemmissä toimituksissa toimittaja kuvaa usein omat juttunsa. Uutisten lisäksi toimittajat voivat kirjoittaa pidempiä reportaaseja ja artikkeleita ja työnkuvaan liittyy myös tiedotustilaisuuksissa käyminen. (Ammattinetti 2.)

Journalismin ytimessä ovat uutiset. Toimittajien työnkuvaan kuuluvat myös taustoittavat, raportoivat ja kommentoivat esitysmuodot. Toimittajan on osattava luoda monikanavaista sisältöä. Sosiaalinen media, mobiililaitteet sekä se, että myös yleisö osallistuu journalismin tuottamiseen ovat muuttaneet ajatusta perinteisestä journalismista. (Studentum.)

Suomen Journalistiliiton tilaston mukaan liiton jäsenistä vuonna 2015 vain reilut 50 prosenttia oli työsuhteessa. Freelancereita oli vajaa kymmenes ja esimerkiksi noin neljännes jäsenistä oli eläkkeellä ja 7,6 prosenttia työttömänä. Studentumin mukaan freelancereina, eli vapaina toimittajina työskentelee noin neljännes kaikista toimittajista, siis myös Journalistiliiton ulkopuolisista toimittajista. Toimittajien työllisyystilanne on heikentynyt viime vuosina ja pätkätyöt ovat yleisiä, sillä toimittajia on koulutettu työmarkkinoille liikaa. (Studentum.)

Tässä kappaleessa kuvailen myös lyhyesti televisiotoimittajan, muotitoimittajan, rikos- ja oikeustoimittajan ja tutkivan toimittajan työtä. Lisäksi esittelen muiden toimituksissa työskentelevien, kuten päätoimittajan, toimituspäällikön, toimitussihteerin, kustantajan ja julkaisijan roolit lyhyesti. Nämä roolit esiintyvät valitsemissani elokuvissa jossakin määrin.

Televisiotoimittaja

Ammattinetin mukaan televisiotoimittajat osallistuvat monenlaisten ohjelmien tekemiseen. Juontamisen lisäksi tehtäviin kuuluu ohjelman suunnittelu ja taustatyö. Myös televisiotoimittajilta vaaditaan laajaa yleissivistystä ja yhteiskuntatuntemusta, kuten muiltakin toimittajilta. Televisiotyössä korostuvat myös vuorovaikutustaidot, hyvä ääni ja myös siisti ulkoinen olemus. Työskentely poikkeaa kirjoittavan toimittajan työstä siinä, että tiedonvälitys perustuu tekstin sijaan ääneen, puheeseen ja liikkuvaan kuvaan.

Työnkuvaan vaikuttaa myös se, millaista ohjelmaa tehdään sekä millä kanavalla työskennellään. Tiedon välittämisen rinnalle on noussut myös viihteellisyys. Tyypillisiä televisiotoimittajan ohjelmia ovat urheiluraportit, keskusteluohjelmat, uutisjutut, insertit, reportaasit ja dokumenttiohjelmat. Televisiotoimittajan on sopeuduttava erilaisiin tilanteisiin ja passiivisen kuuntelemisen ja tarkkailun sijaan toimittajan on oltava mikrofoniin kanssa aina valmiina. Televisiotoimittajat työskentelevät tiiviisti esimerkiksi äänitarkkailijoiden ja leikkaajien kanssa. Televisiotyö vaatii usein paljon taustatyötä, jolloin koko työryhmä on tärkeässä roolissa. (Ammattinetti.)

Muotitoimittaja

Yhdysvaltalainen koulutus- ja uravaihtoehtoihin keskittyvä sivusto Learn.org kuvailee muotitoimittajaa henkilöksi, jolla on intohimoa sekä viimeisimpiin vaatetrendeihin, että kirjoittamiseen. Muotitoimittaja kirjoittaa viimeisimmistä trendeistä ja designista. Myös raportointi muotinäytöksistä tai muista alan tapahtumista kuuluu usein muotitoimittajan työhön. Osa muotitoimittajista toimii myös valokuvaajina.

Työnkuva on melko samanlainen kuin muidenkin toimittajien. Työhön kuuluu tiedon kerääminen taustatyön tai haastatteluiden kautta. Juttuja tehdään monikanavaisesti. Muotitoimittajat voivat muoti- ja ammattilehtien lisäksi työskennellä esimerkiksi televisiossa ja radiossa. Muotitoimittajat voivat työskennellä nykyään tyypillisesti myös kirjoittaen internetsivustoille tai blogeihin (Apparel Search Fashion Directory).

Rikostoimittaja ja oikeustoimittaja

Rikosuutisten keskeisin tavoite on muun journalismin tavoin välittää tietoa. Rikosjournalismissa muun muassa uutisoidaan erilaisista rikoksista, seurataan oikeuskäsittelyitä ja vierailaan rikospaikoilla. Rikosjournalismi voi olla myös taustoittavaa ja ilmiökeskeistä. Oikeusjournalismi kattaa myös muut oikeudelliset kysymykset kuin rikokset. Tiedonhankinta poikkeaa muusta journalismista siinä, että tietoa hankitaan usein aiheista, joita asianosaiset eivät halua julkisuuteen. (Eklund 2017.)

Rikosjournalismissa käytetään samoja keinoja, kuin tutkivassa journalismissa. Tietoa voi saada muun muassa viranomaisilta, silminnäkijöiltä ja menemällä tapahtumapaikalle itse, sosiaalisesta mediasta, asiakirjoista ja julkisista rekistereistä sekä henkilölähteistä. Ville Eklundin opinnäytetyöhönsä haastattelemat henkilöt sanovat henkilölähteiden olevan tärkeä apuväline. Monilla rikostoimittajilla onkin sisäpiirilähteitä ja laajoja lähdeverkostoja. Rikostoimittajan tärkeimmät ominaisuudet ovat uteliaisuus ja sinnikkyys sekä rikos- ja prosessi-oikeuden tuntemus. (Eklund 2017.)

Tutkiva toimittaja

Tutkiva toimittaja tai tutkiva journalisti tekee perusteellista ja kriittistä toimitustyötä (Tutkiva 2019). MTV:n mukaan tutkivan journalismin avulla paljastetaan uusia, yllättäviä ja pimentoon jääneitä asioita, jotka voivat vavahduttaa yhteiskuntaa. MTV:n tekemistä tutkivan journalismin jutuista monet saavat alkunsa vinkeistä ja yleisön antamista vihjeistä. MTV:n tutkivan journalismin ryhmän vetäjän Jussi Erosen mukaan tärkein työkalu on toimittajan asenne ja taito keskustella ihmisten kanssa. Tutkiva journalisti saattaa kohdata vähättelyä, uhkailua ja vastoinkäymisiä. Usein tutkivan journalismin aiheet koskevat tai sivuavat poliittikkoja ja muita yhteiskunnallisia päättäjiä. (MTV 2011.)

Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitoksen Tutkivan journalismin portaali

Luupin mukaan tutkivassa journalismissa on kyse kahdesta asiasta: tutkimusmetodien hyödyntämisessä toimitustyössä sekä toimittajan kriittisestä asenteesta omaa työtä kohtaan. Tyypillistä on aiheiden yhteiskunnallinen merkitys sekä niiden arkaluontoisuus julkisuudelle. (Jyväskylän yliopisto.)

Toimituspäällikkö ja toimitussihteeri

Toimituspäällikkö vastaa lehden sisällön suunnittelusta ja kehittämisestä. Hän johtaa toimitustyötä yhdessä päätoimittajan rinnalla. Toimituspäällikön tehtävänä on ylin työnjohto. Toimituspäällikön työ vaatii toimitustyön hyvää tuntemusta, työkokemusta, esimiesosaamista ja vuorovaikutustaitoja. Toimituspäällikkö päättää usein siitä, mitä lehdessä julkaistaan ja millä näkökulmalla. Hän voi ideoida myös itse juttuaiheita, joita hän tarjoaa toimittajille. Toimituspäällikön on otettava työssään huomioon toimituksellisten päämäärien ja tavoitteiden lisäksi myös hallinnon ja levikkipuolen näkökulmat. Joskus levikin seuraaminen kuuluu toimituspäällikön vastuulle. (Ammattinetti 3.)

Organisaatiosta riippuen toimituspäällikkö saattaa myös kirjoittaa itse juttuja tai vastata rekrytoinneista ja freelancereista. Ammattinetin mukaan toimituspäällikkö työskentelee pääasiassa omassa työhuoneessaan, mutta työympäristö on hyvin sosiaalinen, sillä toimituspäällikkö toimii linkkinä oman toimituksensa ja muiden osastojen välillä, sekä hoitaa lehden suhteita myös ulkopuolelle.

Toimitussihteeri on toimittaja, joka koordinoi lehden osan tai koko lehden juttujen tekemistä. Hän viimeistelee ja editoi tekstejä ja vastaa, että kaikki lehteen tulevat jutut ovat ajoissa valmiina. Toimitussihteeri kokoaa päivän lehden rakenteen ja voi esimerkiksi laskea eri osastojen käytettävissä olevan sivumäärän. (Ammattinetti 2.) Toimitussihteerin työnkuva muistuttaa osittain toimituspäällikön työtä. STT:n (2018) mukaan toimitussihteeri toimii juttujen faktantarkastajana ja korjaa jopa pienet kirjoitusvirheet ennen julkaisua.

Päätoimittaja

Päätoimittaja on lehden ylin journalistinen johtaja, joka on vastuussa lehden sisällöstä. Päätoimittajan vastuulla on myös lehden hallinto, taloudellinen kannattavuus, yhteiskuntasuhteiden hoitaminen sekä lehden kehittäminen. Päätoimittaja kirjoittaa itse lähinnä pääkirjoituksia ja kolumneja. (Ammattinetti 4.)

Kustantaja ja julkaisija

Toimituksellista työtä tekevien henkilöiden tittelikirjo on laaja. Julkaisijan ja kustantajan eroa ei ole määritelty juridisesti, mutta yleensä kustantaja huolehtii myös liiketoiminnasta, kun taas julkaisija vastaa lehden sisällöstä. Kuitenkin myös kustantajalla voi olla vastuuta sisällöstä. Kustantaja kantaa taloudellisen vastuun lehdestä, huolehtii sen markkinoinnista ja

esimerkiksi painosmäärästä. Julkaisija voi olla järjestö, ryhmä tai yhdistys. Kustantaja on lähes poikkeuksetta kustannustoiminnan harjoittaja. (Kielikuraattori 2016.)

Kustantajalla tarkoitetaan yleensä joko lehtien, kirjojen ja muiden painotuotteiden kustannustoimintaa harjoittavaa liikeyritystä eli kustantamoa, sanoma- tai aikakauslehden omistajaa tai viestintäyrityksen palveluksessa olevaa henkilöä, jolla on myös liiketaloudellista vastuuta yrityksen toiminnasta (katso Sanomalehtien liitto).

Julkaisijalla tarkoitetaan kustannustoimintaa harjoittavaa yritystä tai muuta organisaatiota, jonka päämääränä on painattaa eli saattaa lehti julkisuuteen omilla tunnuksillaan. Painamisen, jakelun tai markkinoinnin kustannuksista saattaa huolehtia erillinen kustantaja. (Katso Sanomalehtien liitto.)

2.3 Elokuva

Laissa elokuva määritellään siten, että se on teos, joka voidaan teknisin keinoin esittää liikkuvana kuvana (Finlex 2007). Laki ei määrittele elokuvaa esimerkiksi pituuden mukaan. Tekijänoikeudellisesti elokuvia ovat siis kaikki liikkuvaa kuvaa sisältävät teokset (Operight) eli myös esimerkiksi kännykkäkameralla kuvatut videot. Opinnäytetyössäni käytän kuitenkin käsitettä *elokuva* kokopitkistä ammattimaisesti tuotetuista elävistä kuvista.

2.3.1 Fiktiivinen elokuva

Elokuva jaetaan yleisesti fiktiiviseen ja dokumentaariseen elokuvaan. Kun puhun tässä opinnäytetyössä elokuvista, tarkoitan fiktiivistä, kertovaa elokuvaa. Kertova elokuva on syntynyt 1900-luvun alussa. Ensimmäisenä nykyaikaisena kertovana elokuvana, jossa on päähenkilöt sekä tunnistettava juoni, pidetään Edwin S. Porterin *Suurta junaryöstöä* vuodelta 1903. (Nummelin 2009, s. 19.)

Elävän kuvan historia alkaa kuitenkin jo vuosisatoja aiemmin camera obscuran, kaleidoskoopin, zoetroopin, flip bookin, fenakistiskoopin ja muiden keksintöjen avulla. Usein elokuvahistorian ensimmäisinä elokuvina pidetään ranskalaisten Lumièren veljesten lyhyitä, noin minuutin mittaisia elokuvia, joissa työläiset poistuvat tehtaasta ja juna saapuu asemalle. Lumièren veljesten elokuvia vastaavia elokuvia on kuitenkin esitetty jo 1870-luvulta lähtien. Suomen ensimmäinen elokuva tehtiin vuonna 1904. Sen nimi oli *Nikolainkadun koulun koulunuorisoa välitunnilla*. Ensimmäinen kertova elokuva *Salaviinanpolttajat* valmistui Suomessa vuonna 1907. Varhaiset suomalaiset elokuvat ovat kuitenkin kadonneet. (Nummelin 2009: s. 9-17 & 132-133.)

Elokuvien kirjosta voi erottaa valtavan määrän lajityyppejä. Klassisten Hollywoodin studio-elokuvien rinnalle syntyi 1930-1950 -luvuilla realistinen elokuva. Juri Nummelinin kirjassa Elokuvan lyhyt historia kerrotaan kuitenkin monien tutkijoiden väittäneen, ettei realistisia elokuvia ole olemassa, sillä elokuva edellyttää aina selkeän tarinan, joita oikeassa elämässä ei juurikaan ole. Suurin osa elokuvista ei ole realistisia. (Nummelin 2009: s. 57.)

2.3.2 Dokumentaarinen elokuva

On mielestäni tärkeää erottaa fiktiivinen elokuva dokumentaarisesta elokuvasta. Tositapahtumiin perustuva elokuva ei ole dokumentaarinen elokuva.

Dokumenttielokuva on elokuva, joka kuvaa todellisuutta. Dokumentin tapahtumat ovat todellisia, niitä ei ole keksitty eikä dokumenttielokuvissa käytetä näyttelijöitä. (AV-arkki.) Dokumentti voi edistää sanomallaan jotakin asiaa tai taivutella katsojan jonkin asian puolelle. Dokumentti voi tutkia, analysoida ja kysellä, mutta toisaalta myös vain esitellä jonkin asian. Dokumenttielokuva voi opettaa ja myös valistaa. (Kavi 2.)

Vaikka dokumenttielokuvan tarkoitus on esittää kuvattavasta asiasta mahdollisimman todenmukainen kuva, myös dokumenttielokuvassa käytetään yhtä moninaisia kerronnan keinoja, kuin fiktiivisessäkin elokuvassa. Dokumenttielokuvia editoidaan, osa materiaalista jätetään pois, osa pidetään. Tämä on osa kerrontaa ja vaikuttaa lopputulokseen ja siihen, millaisina tapahtumat lopulta nähdään. Dokumenttielokuva on todellisuuden tulkintaa, sillä elokuvan tekijät tuovat teokseen aina subjektiivisen näkökulman (AV-arkki).

Vaikka dokumenttielokuvassa usein lähdetään siitä, että asiat esitetään sellaisina kuin ne ovat ja elämää kuvataan sellaisena kuin se on, ovat jotkut elokuvantekijät myös rohkeasti lavastaneet omia dokumenttielokuviaan. Esimerkiksi 1900-luvun alussa Afrikasta kertovia luontodokumenttielokuvia on kuvattu Kööpenhaminan eläintarhassa. Katsojaa ei yritetty huijata, vaan tarkoitus oli esittää asiat mahdollisimman todenmukaisesti. Matka oikealle kuvauspaikalle Afrikkaan ei olisi tuolloin onnistunut kustannusten ja huonojen kuvausolosuhteiden takia. (Nummelin 2009, s. 67-68.)

Dokumenttielokuva alkoi eriytyä omaksi lajikseen ensimmäisen maailmansodan (1914-1918) aikoihin. Katsojat vaativat aitoa materiaalia uutiskatsauksiin. Ensimmäisenä nykyaikaisena dokumenttielokuvana pidetään yhdysvaltalaisen Robert Flahertyn *Nanook – pakkasen poikaa* vuodelta 1922. (Nummelin 2009, s. 68.)

2.4 Representaatio

Representaatio tarkoittaa sitä, että valitaan se, mitä kuvaukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois, mikä asetetaan ensisijaiseksi ja mikä toissijaiseksi (Fairclough 1997: 13). Suomisanakirjan mukaan representaatio tarkoittaa esittämistä ja kuvaamista. Filosofissa ja psykologiassa representaatio tarkoittaa olion edustusta toisessa oliossa tai järjestelmässä. Esimerkiksi havaintojen voidaan sanoa olevan kohteiden representaatioita ihmismielessä. (Suomisanakirja.)

Riikka Mäkikoskelan mukaan presentaatio tarkoittaa suomennettuna esittämistä, esittelyä. Asia ilmaistaan niin kuin se on. Representaatio sen sijaan sisältää aina myös jotakin muuta, sillä se edustaa jotakin. Representaatiot eivät ole henkilökohtaisia yksittäisiä kokemuksia. Ne liittyvät yhteiseen kulttuuriin eli ovat kulttuurisidonnaisia. (Mäkikoskela 2008.)

Representaatiot rajaavat, muokkaavat, rakenteistavat ja määrittävät niitä kuvia, joihin ne viittaavat. Mäkikoskela avaa artikkelissaan representaation käsitettä kuvataiteen kautta, mutta sama määritelmä sopinee myös elokuvaan. (Mäkikoskela 2008.) Kuvien lisäksi elokuvaan liittyy toki teksti (vuorosanat) ja muu äänimaisema. Yhden kuvan sijasta elokuvat ovat joukko kuvia ja kuvasta toiseen siirtymistä.

Näin ollen representaation käsitteen määrittelyyn ei ole yksiselitteistä tapaa. Mutta kuten Mäkikoskela kirjoituksessaan *Representaation käsitteestä* sanoo, joidenkin käsitteiden merkitys on ajan saatossa muuttunut. Eri aatesuuntaukset ovat lisänneet sanojen merkityksiin uusia vivahteita. (Mäkikoskela 2008.)

3 Menetelmä

Tämä luku käsittelee opinnäytetyön käytännön toteutusta. Luvussa esittelen tutkimusmenetelmän sekä käyttämäni kirjallisen aineiston ja elokuvat. Lisäksi esittelen kysymyspatte-riston, jonka avulla tarkastelin elokuvia.

3.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutetaan tapaustutkimuksena, eli case-tutkimuksena. Joissakin koulukun- nissa tapaustutkimus on yksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmä, joissakin koulukunnissa se nähdään omana menetelmänään. Opinnäytetyöni koostuu useista ta- pauksista ja tapauksina toimivat yksittäiset elokuvat. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan yhtä tai useampaa tapausta, joiden määrittely, analysointi ja ratkaisu ovat tapaustutkimuk- sen päämäärä (Eriksson & Koistinen 2005).

Opinnäytetyössäni on kahdeksan tapausta. Tyypillistä tapaustutkimukselle on sekä määräl- listen, että laadullisten aineistojen rinnakkainen käyttö. Tapaustutkimus on enemmänkin lä- hestymistapa kuin aineiston keruu- tai analyysimenetelmä. (Eriksson & Koistinen 2005.)

Tapaustutkimukselle ei oikeastaan ole yhtä yleispätevää määritelmää. Yhteistä tapaustut- kimuksille on se, että niissä tarkastellaan yhtä tai useampaa tapausta (*case, cases*). Niiden määrittely, analysointi ja ratkaisu ovat tapaustutkimuksen keskeisin tavoite. Tapausten va- litsemiselle, rajaamiselle ja perustelemiselle ei ole raameja. Tapaustutkimus on usein mo- nimuotoinen prosessi, joka ei etene suoraviivaisesti. Tutkija käy läpi useita työvaiheita, pa- laa takaisin aiempiin vaiheisiin sekä tarkentaa ja yhdistelee aineistoja. Tutkimuskysymyk- siäkin voidaan vielä muuttaa tai hioa matkan varrella. (Eriksson & Koistinen 2005.)

Tapaustutkimus voidaan jakaa kahteen tyyppiin: intensiiviseen ja ekstensiiviseen tutkimuk- seen. Intensiivisessä tutkimuksessa on tavoitteena ymmärtää ja tulkita ainutlaatuisia ta- pausta. Ekstensiivisessä tutkimuksessa vertaillaan useita tapauksia ja etsitään yhteisiä ominaisuuksia, yleisiä malleja sekä uusia teoreettisia ideoita ja käsitteitäkin. (Eriksson & Koistinen 2005.) Opinnäytetyöni on tämän jaottelun mukaan ekstensiivinen tapaustutkimus, sillä analysoitavana ja vertailtavana on kahdeksan tapausta. Toisiinsa vertailemisen lisäksi vertaan tapauksia eli elokuvia myös kirjallisuuteen.

Robert E. Stake taasen jakaa tapaustutkimukset kolmeen tyyppiin: itsessään arvokas ta- paustutkimus (*intrinsic case study*), välineellinen tapaustutkimus (*instrumental case study*) sekä kollektiivinen tapaustutkimus (*collective case study*). Kollektiivinen tapaustutkimus

muodostuu useista tapauksista, joita rinnastetaan toisiinsa. Tavoitteena on ymmärtää asiaa paremmin tai rakentaa parempaa teoriaa. Tämä tyyppi sopii omaan opinnäytetyöhöni parhaiten. Itsessään arvokkaan tutkimuksen tapauksessa tutkijalla on kiinnostus yhteen tiettyyn tapaukseen ja sitä pyritään ymmärtämään viimeisimpiä yksityiskohtia myöten. Väli-neellinen tapaustutkimus tehdään, kun halutaan ymmärtää jotain muuta, kuin juuri kyseistä tapausta eli casea. Tapaus ei ole itsessään kiinnostava, mutta sen ympärillä olevat teemat ja kehittelyt ovat. (Katso Eriksson & Koistinen 2005.)

Erikssonin ja Koistisen artikkeli mainitsee myös kuvailevan tapaustutkimuksen, selittävän tapaustutkimuksen sekä eksploratiivisen ja uutta teoriaa kehittävän tapaustutkimuksen (Eriksson & Koistinen 2005). Näistä viimeinen eli eksploratiivinen ja uutta teoriaa kehittävä tapaustutkimus lienee lähinnä omaa opinnäytetyötäni. Tarkoituksena ei ole luoda uutta teoriaa, mutta tutkimukseni voisi toimia esitutkimuksena jotakin laajempaa tutkimusta varten, jonka tavoitteena on tuottaa yleistyksiä ja teoriaa. Eksploratiivinen tapaustutkimus etenee toistamalla eli replikoimalla tutkimusprosessi aina uudesta tapauksesta. (Eriksson & Koistinen 2005.)

Myös tapaustutkimuksessa tapaukset tulee rajata (Eriksson & Koistinen 2005). Opinnäytetyössäni on kahdeksan tapausta eli kahdeksan elokuvaa. Yksi elokuva on yksi tapaus ja raja-
aus vaikuttaa selkeältä. Täytyy kuitenkin muistaa, että kukin elokuva sijoittuu tiettyyn aikakauteen ja tämän aikakauden tarkastelu lienee myös tarpeellista tutkimuksen kannalta. 1940-luvun tapahtumia kuvaavaa elokuvaa on hankala verrata 2010-luvun tapahtumia kuvaavaan elokuvaan ilman, että tapausten rajausta laajentaa pelkästä elokuvasta suuremmaksi kokonaisuudeksi.

Erilaisia tapauksia tapaustutkimuksissa voivat olla esimerkiksi potilas- ja oppilastapaukset, oikeustapaukset, oppilaitosten koulutusohjelmat sekä organisaatioiden projektit ja kehityshankkeet. Tällaiset tapaukset on helppo rajata. Eriksson ja Koistinen mainitsevat vaikeammin rajattaviksi tapauksiksi esimerkiksi muutosprosessit ja ilmiöt kuten johtaminen tai työssä oppiminen. Oleellista on, että tutkittavan tapauksen pystyy rajaamaan kohtuullisen selkeästi muusta kontekstista. Tutkija kuitenkin itse määrittelee tapaukset. (Eriksson & Koistinen 2005.)

3.2 Aineisto

Tämän opinnäytetyön aineistona toimivat sekä elokuvat, että aiheeseen liittyvät aiemmat tutkimukset, artikkelit ja kirjat. Aineistoksi halusin useita toisistaan poikkeavia elokuvia. Ha-

lusin mukaan elokuvia, jotka perustuvat tositapahtumiin sekä täysin fiktiivisiä elokuvia. Lisäksi eri tyylilajit eli genret – draama, komedia tai vaikkapa trillerit – kuvaavat ihmisiä, ammatteja tai tapahtumia usein hyvin eri tavalla. Halusin mukaan elokuvia useista tyylilajeista.

Päätin rajata elokuvat 2000-luvulla tehtyihin elokuviin, sillä vaihtoehtoja olisi muuten liikaa. Valitettavasti aineisto on siinä mielessä suppea, että elokuvat ovat suurimmaksi osaksi yhdysvaltalaisia. Kielimuuri sekä ylipäättään muiden ulkomaisten elokuvien saaminen käsiin rajoittaa elokuva-aineiston laajuutta. Valitut elokuvat löytyvät omasta elokuvahyllystä DVD-levyinä, pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen kirjastoverkko Helmetin kirjastoilta DVD-levyinä tai suoratoistopalvelu Netflixistä. Toisaalta myös suomalaisia journalismista tai toimittajista kertovia elokuvia ei juurikaan ole tehty, joten suomalaista tapausta edustaa elokuva, jossa on toimittajan työtä tekevä henkilö pääroolissa.

Sarah Niblock (2007) on huomionut, että Hollywoodiin verrattuna harvat elokuvat Euroopassa kertovat toimittajista. Hän mainitsee yhdeksi syyksi sen, että eurooppalaista journalismia leimaa usein tarkemmat säädökset, kun taas Yhdysvalloissa media on nähty tiedon vapauden puolustajana. Toimittajista ja journalismista pystynee Yhdysvalloissa helpommin tekemään kiinnostavia ja dramaattisia, mutta silti todenmukaisia elokuvia.

Brian McNair on kirjoittanut aiheesta kirjan *Journalism in Film* ja kirjaansa varten hän laati kyselyn, jonka avulla hän pyrki selvittämään toimittajan työtä tekevien ja journalismia opettavien näkemyksiä siitä, mitkä ovat parhaita journalismista ja toimittajista tehtyjä elokuvia. Kyselyyn vastasi yhteensä noin sata henkilöä. Kysely tai sen vastaukset eivät ole millään tavalla tieteellisiä, kuten McNair itsekin toteaa, mutta lista elokuvista on suuntaa antava. Listan kärkeen pääsivät seuraavat elokuvat: *Presidentin miehet* (1976), *Meidän vastaajien kesken* (1940), *Etusivu* (1994), *Tuhansien silmien edessä* (1951), *Kansalainen Kane* (1941), *Good Night and Good Luck* (2005) ja *Etusivu uusiksi* (1974). (McNair 2011.) Elokuvat ovat yhtä lukuun ottamatta 1900-luvulta ja opinnäytetyössäni tarkastelen 2000-luvun elokuvia. Ja ehkä hyvä niin, sillä niistä ei ole kirjoitettu läheskään yhtä paljon.

Alexa Milanin tutkimus ja artikkeli *Modern Portrayals of Journalism in Film* (2011) keskittyy vuosina 2005-2009 julkaistuihin elokuvaan, jotka kertovat suoraan journalismista, tai joissa journalismi on suuressa roolissa. Journalismista elokuvissa on kirjoitettu paljon, mutta Milanin mukaan tarkastelu päättyy usein vuoden 2005 elokuvaan *Good Night and Good Luck*. Hänen tutkimuksensa tarkoitus onkin tarkastella nimenomaan uudempia elokuvia. Milanin käyttämä kysymyspatteristo antoi ideoita myös omaan tutkimukseeni.

3.2.1 Elokuvat

Kathleen M. Eisenhardtin mukaan ei ole olemassa ideaalia tapausten määrää tapaustutkimusta varten, mutta hän on havainnut, että 4-10 tapausta on toiminut hyvin tutkimuksissa (Katso Eriksson & Koistinen 2005). Valitsemani kahdeksan elokuvaa ovat seuraavat:

Helen Fieldingin samannimiseen kirjaan perustuva brittiläinen elokuva *Bridget Jones – Elämäni sinkkuna* (*Bridget Jones's Diary*, 2001) edustaa fiktiivistä komediaelokuvaa. Elokuvan on ohjannut Sharon Maguire ja pääosissa ovat Renée Zellweger, Colin Firth sekä Hugh Grant. Elokuva kertoo kustannustoimistossa työskentelevästä Bridgetistä, joka haaveilee kahdesta miehestä ja erinäisten nolojen tilanteiden kautta päätyy TV-toimittajaksi. (Nyyssönen.) Kyseinen elokuva löytyy DVD-levynä omasta hyllystä.

Vuonna 1941 ilmestynyt *Kansalainen Kane* (*Citizen Kane*) on valittu useasti kaikkien aikojen parhaaksi elokuvaksi. Sen on ohjannut Orson Welles ja nimiroolia näyttelee Welles itse. Muissa rooleissa ovat Joseph Cotten, Dorothy Comingore ja Everett Sloane. Elokuva perustuu löyhästi sanomalehtimagnaatti William Randolph Hearstin elämään. Elokuva alkaa, kun Charles Foster Kane kuolee. Reporttereita jää kiinnostamaan hänen kuollessaan sanomansa sana *rosebud* ja he alkavat haastatella Kanen tuttavien ja läheisten. (Kavi.) Vaikka olen rajannut elokuvat 2000-luvulla tehtyihin, halusin mukaan vertailun vuoksi myös selkeästi vanhemman elokuvan. Muitakin vaihtoehtoja esimerkiksi juuri 1940-luvulla tehdyistä elokuvista on, mutta *Kansalainen Kane* on tunnettuutensa vuoksi saatavilla esimerkiksi kirjastoista. Elokuva on saatavissa Helmet-kirjastoista.

Vuonna 2006 ilmestynyt Lauren Weisbergerin saman nimiseen kirjaan perustuva elokuva *Paholainen pukeutuu Pradaan* (*Devil Wears Prada*) sijoittuu muotilehden toimitukseen. Elokuvan on ohjannut David Frankel ja sen pääosissa ovat Anne Hathaway, Meryl Streep, Adrian Grenier, Emily Blunt, Simon Baker ja Stanley Tucci. Elokuva kertoo toimittajan urasta haaveilevasta Andreasta eli Andysta, joka pääsee töihin Runway-muotilehden päätoimittajan assistentiksi. Lehteä johtaa vaativa ja pelottavakin Miranda, jolla on työntekijöitä kohtaan epärealistisia odotuksia. (Leffatykki 1.) Elokuva on saatavissa Helmet-kirjastoista.

Vuonna 2013 ilmestynyt elokuva *Philomena* kertoo tositarinan teini-ikäisenä 1950-luvun katalisessa Irlannissa raskaaksi tulleen Philomena Leen tarinan. Avioliiton ulkopuolinen lapsi on suuri häpeän aihe ja Philomenan isä lähettää tyttärensä nunnaluostariin. Luostarissa Philomena joutuu pakkotyöhön ja avioton lapsi annetaan adoptoitavaksi. Yhdessä toimittaja Martin Sixsmithin kanssa Philomena yrittää vuosikymmeniä myöhemmin löytää lapsensa. Elokuva perustuu BBC:llä työskennelleen Martin Sixsmithin itsensä vuonna 2009 kirjoittamaan elämäkertaan *The Lost Child of Philomena Lee*. Elokuvassa Philomenaa näyttelee

Judi Dench ja Martin Sixsmithia Steve Coogan. Elokuvan on ohjannut Stephen Frears. (Itäkannas 2017.) Elokuva on saatavissa Helmet-kirjastoista.

Suomalaisia toimittajista tai toimituksista kertovia elokuvia ei juurikaan ole tehty. Toimittajia on sivu- tai jopa päärooleissa kyllä joissakin elokuvissa, mutta yhdysvaltalaisen elokuvien kaltaisia verrokkeja ei Suomesta oikeastaan löydy. Päätin valita suomalaiseksi elokuvaksi vuonna 2007 ilmestyneen elokuvan *Sooloilua*. Sen toisessa pääosassa on toimittaja Emma, joka lähetetään haastattelemaan tunnettua kapellimestaria Joelia ja tekemään hänestä juttua. He rakastuvat ja kylkiäisenä mukaan tulee myös Joelin dementoitunut äiti sekä toinen nainen. Elokuvan on ohjannut Lauri Nurkse ja päärooleissa nähdään Kari-Pekka Toivonen, Saija Lentonen, Kristiina Elstelä, Minttu Mustakallio ja Jani Volanen. Tyyliänsä elokuva on draamakomedia. (Leffatykki 4.) Elokuva on saatavissa Helmet-kirjastoista.

Kolme Oscar-palkintoa voittanut *Spotlight* (2015) perustuu tositapahtumiin ja kertoo The Boston Globe -lehden toimittajista, jotka tutkivan journalismin keinoin selvittävät katolisen kirkon hyväksikäyttötapauksia. Elokuvan on ohjannut Tom McCarthy ja sen pääosissa nähdään Mark Ruffalo, Michael Keaton, Rachel McAdams, Liev Schreiber, John Slattery, Brian D'arcy James, Billy Crudup sekä Stanley Tucci. Boston Globe -lehti voitti toiminnastaan Pulitzer-palkinnon vuonna 2003. (Spotlight Official Site.) Elokuva on saatavissa Helmet-kirjastoista.

Steven Spielbergin ohjaama *The Post* vuodelta 2017 on valitsemistani elokuvista uusin. *The Post* on tositapahtumiin perustuva elokuva, joka sijoittuu 1970-luvun alun The Washington Post -lehden toimitukseen. Elokuva kertoo siitä, kuinka The Washington Postin kustantaja Kay Graham ja päätoimittaja Ben Bradlee päättävät paljastaa Yhdysvaltojen hallituksen vuosia jatkuneen peiteoperaation riskeeraamalla samalla uransa ja koko lehden tulevaisuuden. Pääosia näyttelevät Meryl Streep ja Tom Hanks. (Leffatykki 2, Fox Movies.) Elokuva löytyy DVD-levynä omasta hyllystä.

Vuonna 2007 ilmestynyt David Fincherin ohjaama *Zodiac* kertoo tositapahtumiin perustuvasta sarjamurhaajasta, jota ei koskaan saatu kiinni. Tarina sijoittuu 1960-1970-lukujen San Franciscoon. Elokuvasa Zodiaciksi itseään kutsuva sarjamurhaaja lähettää viestejä San Francisco Chronicle -sanomalehteen ja poliisien lisäksi toimittajatkin yrittävät päästä murhaajan henkilöllisyyden jäljille. Pääosissa nähdään Jake Gyllenhaal, Mark Ruffalo, Robert Downey Jr. sekä Chloë Sevigny. Tyyliänsä elokuva on trilleri. (Leffatykki 3.) Elokuva on toistaiseksi katsottavissa suoratoistopalvelu Netflixissä.

3.2.2 Muu aineisto

Kirjallinen aineisto koostuu käsitteiden määrittelyyn liittyvästä aineistosta, sekä englanninkielisistä tutkimuksista samasta aiheesta. Lisäksi aiheesta on tehty kirjoja, joista Matthew C. Ehrlichin kirjaa *Journalism in the Movies* vuodelta 2004 käytän myös lähteenä. Kaikkiin artikkeleihin ei ollut vapaata pääsyä, joten artikkelit valikoituvat myös sen mukaan, joita pystyi tarkastelemaan ilmaiseksi tai Haaga-Helia ammattikorkeakoulun tunnuksia käyttäen. Näiden kirjojen ja aihetta käsittelevien artikkeleiden avulla pyrin luomaan viitekehyksen sille, miten elokuvat kuvaavat journalismia ja toimittajia. Viitekehyksen avulla laadin elokuvien katsomista varten tietyt kysymykset ja tarkasteltavat asiat.

Kirjallinen aineisto sisältää internetsivustoja, tutkimuksia, tutkielmia tai artikkeleita sekä kirjoja. Internetsivustoihin kuuluvat esimerkiksi Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tai Lef-fatykin kaltaiset sivustot, joista keräsin tietoa elokuvista. Lisäksi joitakin sivustoja ja suomalaisia artikkeleita käytin käsitteiden määrittelyyn.

3.3 Käytännön toteutus

Tutkimus toteutettiin tutustumalla ensin kirjalliseen materiaaliin. Tämän jälkeen tutustuin elokuvaan katsomalla ne läpi havaintoja kirjoittaen.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat: Millaisen kuvan valitut fiktiiviset elokuvat antavat toimittajista, toimittajan työstä ja journalismista? Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja journalismin ja elokuvien välillä on? Mitä journalismi haluaa kertoa ja mitä elokuvat haluavat kertoa?

Kysymyspatteriston avulla elokuvien keskinäinen vertailu on mahdollista. Valitsemistani elokuvista tarkastelin seuraavia asioita:

1. Mihin mediatyyppiin elokuvassa keskitytään (sanomalehti, aikakauslehti, televisio)?
2. Elokuvan genre, jos määriteltävissä?
3. Missä ja milloin tarina tapahtuu?
4. Miten aikakausi ja tapahtumapaikka tai -paikat on otettu huomioon ja esitetty elokuvassa?
5. Ovatko toimittajat rehellisiä vai ovatko tiedonhankinnan keinot ym. kyseenalaisia? Onko toimittaja sankari vai pahis?
6. Millainen suhde toimittajalla on lähteidensä kanssa?
7. Millainen suhde toimittajalla on kollegoihin ja esimiehiin?
8. Onko toimittajan henkilökohtainen elämä esitetty elokuvissa? Miten?
9. Löytyykö elokuvasta journalismin trendejä? Jos kyllä, niin onko uusien trendien ja vanhojen toimintatapojen välillä kitkaa?

10. Miltä toimittaja näyttää (sukupuoli, ikä, koko, tyyli)?
11. Millainen toimittaja on luonteeltaan ja käytökseltään? Millaisia harrastuksia tai sosiaalisia suhteita hänellä on?
12. Mitä toimittajan työnkuvaan kuuluu?
13. Miten ja millaisena journalismi on esitetty?
14. Mitä kulttuurieroja huomaat Suomeen verrattuna? Mitä ristiriitoja huomaat todellisuuden tai teoriaan verrattuna?
15. Onko elokuvassa draamaa, konflikteja, mediaseksikkyyttä? Jos, niin millaisia?
16. Muita huomioita?

Kysymyksiin vastaamisen lisäksi keräsin kustakin elokuvasta sopivaksi katsomiani ja hyvin tiettyä teemaa tai journalismia ylipäätään kuvaavia repliikkejä.

4 Analyysi

Tässä kappaleessa esittelen elokuvista tekemiäni havaintoja toimittajien ulkonäköön, persoonaan ja työtehtäviin liittyen sekä kerron elokuvien ajankuvasta, journalismista ja toimintaympäristöstä. Lisäksi esittelen joitakin havaintoja sukupuolirooleihin ja toimitusten muihin kuin rivitoimittajiin liittyviin rooleihin liittyen. Omien havaintojen lisäksi kerron muissa tutkimuksissa, artikkeleissa ja kirjoissa tehtyjä huomioita toimittajien ja journalismin representaatioista elokuvissa.

4.1 Aluksi

Richard R. Nessin filmografian *From Headline Hunter to Superman – A Journalism Filmography* mukaan journalismiin liittyviä elokuvia on yli 2000. Filmografiaan on kerätty elokuvia mykkäelokuvista, ulkomaisista elokuvista ja B-luokan elokuvista aina merkkiteoksiin saakka. Suurimmassa osassa journalismi on sivuosassa, mutta ammattiryhmistä vain etsivistä ja poliiseista on tehty enemmän elokuvia. (Katso McNair 2011 & Ehrlich 2010.)

Toimittajista tehtyjen elokuvien määrä ja myös laatu kertovat siitä, että ammatti on demokraattisessa yhteiskunnassa tärkeä. Elokuvat antavat tärkeää tietoa siitä, miten katsojat tai elokuvien tekijät aina ohjaajista ja näyttelijöistä käsikirjoittajiin näkevät toimittajat ja journalismin, tai millaisia odotuksia toimittajuudelle ja journalismille on. Elokuvilla on valta palvella ja säilyttää sosiaalista järjestystä. Toisaalta niillä on myös valta muuttaa tuota järjestystä tai ainakin tuoda esille ja alleviivata tiettyjä ristiriitaisuuksia. (McNair 2011; Ehrlich 2005 & 2006.)

Richard R. Nessin mukaan journalismista kertovien elokuvien ”perusmallia” kehitetään sen mukaan, mihin totuuteen pyritään tai mitä totuutta yritetään tukahduttaa sekä sen mukaan, kuka totuutta säätelee. Konflikti elokuvissa syntyy siitä, kuka tietää totuuden ja kuka yrittää saada sen selville. Usein totuus on *liukas* ja hahmot eivät käyttäydy aivan lehdistön sosiaalisen vastuun mukaisesti. (Katso Ehrlich 2005.)

On ennustettu, että nykyaikaiset journalismista kertovat elokuvat kuuluvat johonkin seuraavista kategorioista: elokuvat, jotka kuvaavat ammatin kehittymistä ja ajankohtaisia trendejä, nostalgiset elokuvat, jotka tarkastelevat journalismin niin kutsuttua kulta-aikaa sekä elokuvat, jotka pureutuvat median eettisiin ongelmiin. (Milan 2011.)

Milanin tutkimuksessa oli mukana kaiken kaikkiaan kymmenen elokuvaa, joista vain kaksi keskittyi journalismin ajankohtaisiin trendeihin. Nämä elokuvat (*Nothing But the Truth* vuo-

delta 2008 ja *State of Play* vuodelta 2009) eivät nousseet yhtä suosituiksi katsojien tai kriitikoiden keskuudessa, kuin esimerkiksi vuonna 2008 ilmestynyt *Frost/Nixon* tai muut muiden kategorioiden elokuvat. Kenties katsojat eivät koe media-alan ponnisteluja yhtä viihdyttävänä aiheena. Nostalgiset elokuvat, joissa journalismi esitetään positiivisessa valossa näyttävätkin vetoavan elokuvayleisöön paremmin. Eettisiin ongelmiin pureutuvat elokuvat taas vetoavat yleisöön jännittävien konfliktien myötä. (Milan 2011.)

Valitsemani kahdeksan elokuvaa osuvat näihin kategorioihin osittain. *Zodiac* ja *The Post* sijoittuvat molemmat 1970-luvulle, journalismin niin kutsuttuun kulta-aikaan ja sopivat nostalgia-kategoriaan. Toisaalta myös *Spotlight*, vaikka sijoittuukin 2000-luvun alkuun, kertoo hyvin perinteisestä journalismista ja tuo esille journalismin hyviä puolia: muun muassa vääryyksien paljastamisen ja perinpohjaisen tiedonhankinnan.

*The Post*issa samoin kuin *Spotlight*issa sivutaan myös eettisiä ongelmia. *The Post*issa halutaan paljastaa valtion salailemien asiakirjojen sisältöjä, *Spotlight*issa katolisen kirkon pappeiden laajaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Toimittajien oli pohdittava sitä, onko jutun julkaisu oikein ja mitä siitä voi seurata.

Paholainen pukeutuu Pradaan -elokuvassa esitetään eettisiä ongelmia. Päähenkilö Andy on valmis tekemään työnsä vuoksi mitä vain. Käytös vaikuttaa Andyn sosiaalisiin suhteisiin. Myös *Bridget Jones – Elämäni sinkkuna* putoaa eettisten ongelmien kategoriaan. Bridget muun muassa ajautuu suhteeseen pomonsa kanssa. Työpaikkaa vaihtaessaan hän joutuu seksismin uhriksi.

Loput nykyaikaiset elokuvat *Philomena* ja *Sooloilua* eivät mielestäni putoa puhtaasti mihinkään näistä kolmesta kategoriasta. Toki *Sooloilua*-elokuvassa toimittaja ajautuu suhteeseen lähteensä kanssa, minkä vuoksi elokuvan voisi sijoittaa eettisten ongelmien kategoriaan. *Philomenassa* taas tehdään tarkkaa työtä sekä Philomenan lapsen löytämiseksi, että elämäkerrallisen tarinan kirjoittamiseksi. Näistä kolmesta sijoittaisin elokuvan siis nostalgia-kategoriaan.

4.2 Toimittajat elokuvan historiassa

Elokuvahistorian aikana elokuvat, myös journalismista kertovat, ovat muuttuneet aikakauden kontekstin mukaan. (Ehrlich 2006.) Ensimmäinen journalismia käsittelevä elokuva on vuodelta 1900 *Horsewhipping an Editor*. (Ghiglione & Saltzman 2005.)

Hollywoodin kulta-aikaan myös journalismista tehtiin paljon elokuvia. Monet eurooppalaiset toimittajat lähtivät Hollywoodiin käsikirjoittajiksi ja kirjoittivat mukaan paljon toimittajia. Heillä oli taito tehdä hyvää jälkeä nopeasti, ja he tekivät työnsä halvemmallalla kuin varsinaiset käsikirjoittajat. Vaikka elokuvien toimittajat eivät olisikaan kaikkein pidetyimpiä hahmoja, niitä kirjoitettiin mukaan elokuvaan siksi, että Hollywoodiin lähteneillä toimittajilla oli tietty kiintymys omaan lajiinsa. Nykyään sen sijaan toimittajien representaation elokuvissa luovat käsikirjoittajat, ohjaajat, tuottajat ja näyttelijät, jotka ovat saaneet tuta heitä jahtaavista toimittajista. He kokevat olevansa oikeutettuja esittämään toimittajat elokuvissa vastuuttomina ja loukkaavina. (Niblock 2007; Ghiglione & Saltzman 2005.)

Viimeistään toisen maailmansodan jälkeen toimittajat vakiintuivat elokuvien hahmoiksi. Suurimmaksi osaksi elokuvissa oli miestoimittajia, jotka kuvattiin itseään etsivinä opportunisteina. 1950-1960 -luvulla brittiläiset elokuvat esittivät toimittajat edelleen marginaalisina, yhteiskunnan reunamilla elävinä hahmoina, jotka eivät aina kyenneet luomaan kestäviä ihmissuhteita. (Niblock 2007.)

Matthew C. Ehrlichin (2006) mukaan 1970-luvulla, Watergate-skandaalin aikaan monet journalismia käsittelevät elokuvat olivat niin sanottuja salaliittoelokuvia, *conspiracy films*, joissa paljastettiin skandaaleita, korruptiota ja hallituksen sekä yritysten tekemiä pahuuksia. Tämän jälkeen, 1980-luvulla valkokankaat ovat täyttyneet huonoista toimittajista ja elokuvista, jotka kuvaavat journalismin huonossa valossa. Hollywoodin kulta-aikaan verrattuna toimittajia kohdeltiin ankarammin. Kuitenkin jo 1930-luvulla journalismin opettaja John Drewry kritisoi Hollywoodia siitä, että toimittajat esitettiin lähestulkoon gangstereina hyvässä asemassa olevan ammattilaisen sijaan. Toimittajat kuvataan jopa inhottavampana, kuin lakimiehet tai poliitikot, jotka ovat perinteisesti olleet ammateista kertovien elokuvien pahiksia. (Katso Ehrlich 2006 & 2010.)

Alexa Milan kirjoittaa artikkelissaan *Modern portrayals of journalism in film* journalismin representaation muutoksesta elokuvissa. 1930-luvulla toimittajat esitettiin kömmähdyksiä tekevinä, mutta lopussa sankareiksi nousevina henkilöinä. 1970-luvulla toimittajat esitettiin päättäväisinä ja ahkerina ihmisinä, jotka tekivät kaikkensa paljastaakseen vääryyksiä. Toisaalta myös televisiouutisten katsojalukuihin pureuduttiin 1970-luvulla elokuvassa *Network*. (Milan 2011.) Journalismin uusia trendejä onkin käsitelty elokuvissa jonkin verran. Yksi trendi on se, kuinka sanomalehden rinnalle syntyi ja yleistyi televisio. Toistaiseksi niin sanotusta median murroksesta eli digitaalisuuden ja internetin yleistymisen tuomista muutoksista ei ole tehty tunnetuiksi nousseita elokuvia.

4.3 Aikakauden kuvaus elokuvissa

Suurimmassa osassa elokuvia tapahtuma-aika on silloinen nykyaika. Näitä elokuvia ovat esimerkiksi *Paholainen pukeutuu Pradaan* sekä *Bridget Jones – Elämäni sinkkuna*. Elokuvan tekijöiden ei ole tarvinnut ottaa tapahtuma-aikaa tai ajankuvaa huomioon erityisellä tavalla esimerkiksi vaatteiden ja lavastuksen osalta. Toki yli 10 vuotta sitten valmistuneista elokuvista voi huomata tuohon aikaan sijoittuvia asioita, kuten pukeutumistyylin, matkapuhelimet ja autot.

Yksi Alexa Milanin tarkastelemista elokuvista on omalta listaltanikin löytyvä *Zodiac* vuodelta 2007. Milan tekee tarkkaa työtä kuvaillessaan elokuvan representaatiota tapahtuma-ajasta, 1970-luvusta. Miehet käyttävät pukuja ja heillä on hieman pidemmät laineikkaat hiukset. Naiset pukeutuvat yksinkertaisiin mekkoihin ja heillä on pitkät suorat hiukset. Rekvisiitta koostuu lähinnä lämpimistä sävyistä; keltaisesta, oranssista ja ruskeasta, jonka Milan kertoo olevan 1970-luvulla suosittu väripaletti. *Zodiacissa* on myös viittauksia teknologian puutteeseen San Francisco Chronicle -lehdessä sekä 1970-luvulla yleensäkin. (Milan 2011.)

Elokuvan tapahtumat alkavat vuodesta 1969, jolloin Zodiac tappaa ensimmäisen uhrinsa. Tapahtumat päättyvät vuoteen 1991. Pääasiassa elokuva keskittyy kuitenkin 1970-lukuun. Alexa Milanin havaintojen lisäksi vuosikymmentä kuvaavat esimerkiksi muoviset kirjoituskoneet, sisätiloissa tupakointi, lankapuhelimet, piirtoheittimet, autot ja televisioiden ulkonäkö. Ihmisen pukeutumistyyliä edustavat silmälasien kehysten suuri koko, vakosametti, kukkakuvio, kauluspaidat sekä miehillä, että naisilla, khakihousut ja papiljotit.

Elokvassa *Kansalainen Kane* nähdään ajankuvaa käytännössä vuosikymmenien ajalta. Kane eli lapsuutensa 1800-luvun loppupuolella Coloradossa. Aikaa kuvaavat lähinnä vaatteet ja äidin kampa. Suurimmaksi osaksi elokuva sijoittune 1920-1930 -luville. Elokuvissa mainitaankin vuoden 1929 pörssiromahdus ja lama, jolloin sanomalehtiäkin kaatui ja myös Kane joutuu myymään hallitsevan osan sanomalehti-imperiumistaan pankkiiri Walter Thatcherille. Miehillä on samanlaiset puvut ja kauluspaidat päällä läpi elokuvan. Kanen vaimojen ja naisystävien yllä nähtävien leninkien tyylistä voi päätellä aikakautta. Elokuva on tummasävyinen mustavalkoelokuva, jossa sisustukseen ei juurikaan kiinnitä huomiota.

Philomena sijoittuu sekä vuoden 2003 Iso-Britanniaan, Irlantiin ja Yhdysvaltoihin, että 1950-luvun katoliseen Irlantiin. Ajankuva on toteutettu perinteisesti pukeutumisen ja tyylin, autojen sekä tekniikan tai sen puutteen avulla.

Elokuva *Spotlight* sijoittuu melko lähimenneisyyteen, 2000-luvun alun Bostoniin. Ajankuvaa on rakennettu perinteisin keinoin: autot, vaatteet ja rekvisiitta. Elokuvasa käytetään simpukkapuhelimia ja putkinäyttöisiä tietokoneita. Sisustus on tuttua vuosituhannen vaihteesta. Elokuvan lopussa käytetään sähköpostia, mutta se ei ole työskentelyssä keskeisessä osassa. Elokuvan värit ovat pelkistettyjä; aivan kuin osa väreistä olisi poistettu ja värikylläisyyttä laskettu.

Elokuva *The Post* sijoittuu vuoden 1971 Washingtoniin sekä lyhyesti myös vuoteen 1966 ja Vietnamin sotaan. Elokuvan alussa nähdään lyhyt rintamakuvaus Vietnamista. Muutoin elokuvan ajankuva on rakennettu jälleen perinteisin keinoin: vaatteet, asusteet ja silmälasimuoti, muoviset kirjoituskoneet kuten *Zodiacissa*, raidalliset kauluspaidat ja kravattit, autot, batiikkivärjätyt vaatteet, hippiliike, mielenosoitukset ja katumellakat, pitkät hiukset ja kihakihousut. Ravintoloissa sai tupakoida, joten erään dialogin tapahtumapaikkana nähdäänkin savuinen ravintola.

4.4 Toimittajien persoona ja ulkonäkö

Toimittajat on esitetty niin sanottuina ristiretkelijöinä, romanttisina, häikäilemättöminä ja kaikkien näiden yhdistelminä. Thomas Zyndan mukaan toimittajat kuvataan elokuvissa usein itsevarmoina ja aggressiivisina nuorina henkilöinä, jotka ovat viehättäviä ja naimattomia. (Katso Milan 2011; Niblock 2007.) Osa tarkastelemieni elokuvien hahmoista tosiaan on itsevarmoja, osa taas hyvinkin epävarmoja. Iältään elokuvien toimittajat ovat aina parikymppisestä jopa kuusissa kymmenissä oleviin. Ei voida siis yleistää heidän olevan nuoria. Suurin osa toimittajista on myöskin naimisissa tai vähintään parisuhteessa. Suuremmalla otannalla elokuvia tulos voisi olla toinen, sillä kahdeksan journalismista kertovaa elokuvaa 2000:sta ei ole edustava otos, eikä tuloksista voida tehdä yleistyksiä.

Alexa Milan kuvaa *Zodiacin* reportteri Paul Averya alkoholistiksi, jolla on päällekkävyä ja kyseenalainen tapa työskennellä. Tarinan todellinen sankari onkin sarjakuvapiirtäjä ja elokuvan päähenkilö Robert Graysmith. Graysmith ei kykene ylläpitämään parisuhdetta, mutta työssään hän on perusteellinen ja omistautunut. (Milan 2011.) Samanlaisia havaintoja tein itse.

Sekä Graysmith että Avery kuitenkin muuttuvat elokuvan edetessä. Alussa Graysmith on eronnut mies, jolla on kaksi lasta. Hän tykkää lukea vapaa-ajallaan ja sarjakuvien piirtämisen sijaan hänkin haluaisikin olla ehkä toimittaja tai jopa etsivä. Graysmith menee uusiin naimisiin ja he saavat yhteisen lapsen. Elokuvan edetessä Graysmith uppoutuu *Zodiacin* henkilöllisyyden selvittämiseen niin perusteellisesti, että uusikin avioliitto päättyy eroon.

Tässä nähdään tyypillinen juonikuvio, jossa toimittaja ei työnsä vuoksi kykene pitämään yllä parisuhdetta. Graysmith ei ole toimittaja, mutta toisaalta hänestä tuli myöhemmin kirjailija, vaikkakaan tästä ei nähdä elokuvassa kuin vilaus.

Paul Avery on itserakas ja niin sanotusti hieman limainen tyyppi. Avery hoitaa työnsä kuitenkin aluksi hyvin. Loppua kohden alkoholismi ja kokaiiniriippuvuus nousevat yhä suurempaan rooliin ja jo muutamaa vuotta myöhemmin tapahtumien alkamisesta Avery asuu veneessä, on harmaantunut, pukeutuu vain bokseihin ja kylpytakkiin, polttaa tupakkaa ja juo viinaa suoraan pullosta. Hän ei ole enää San Francisco Chroniclessa töissä. Kahdeksasta elokuvasta *Zodiac* on ainoa, jossa toimittaja on jollakin tavalla nuhjuinen tai nukka- vieru. Päihderiippuvuus on toki pääasiallisena syynä epämiellyttävään ulkonäköön, mutta jo elokuvan alussa Paul Avery pukeutuu eri tavalla kuin muut San Francisco Chroniclen toimittajat. Hänen tyyliinsä ei ole yhtä siistiä kuin muilla. Pukeutumistyyli on jokseenkin väri- käs ja boheemi.

Templeton Peck (toimituspäällikkö): *"Paul if you wanna work here, I need three things: one - stop boozing, two - stop doing whatever else it is you're doing and three - cut this nonsense out."*

Paul Avery: *"Sweetest of Templetons, if at any time you feel my excellent work is no longer in step with this trashy provincial rag, I'll more than happily...more than happily decamp for greener pastures."*

Muutamissa toimittajista kertovissa elokuvissa alkoholismista on tehty iso numero. Suurimaksi osaksi alkoholismi tai alkoholin liikakäyttö on esitetty tavallaan asiana, joka mahdollistaa hahmolle toimittajan ammatissa selviytymisen. (Ghiglione & Saltzman 2005.) Valitsemistani elokuvista *Zodiac* on kuitenkin ainoa, jossa alkoholismilla on suuri rooli.

Bridget Jones täyttää monet stereotyyppiset toimittajan tuntomerkit: hän polttaa tupakkaa ketjussa, käyttää liikaa alkoholia sekä on naimaton. Jonesilla on kuitenkin jokseenkin huono itsetunto, sillä hän ei ole tyytyväinen omaan ulkonäköönsä tai rakkauselämänsä. Hän ajautuu noloihin tilanteisiin, eikä käyttäydy aina keskiverron kolmekymppisen lailla. Jonesilla on hyvät välit vanhempiinsa sekä muutama läheinen ystävä. Työ – vanha tai uusikaan – eivät vaikuta hänen sosiaalisiin suhteisiinsa. Jones on ulkonäöltään tavallinen nainen. Hänellä on vaaleat hiukset ja pukeutumistyyli on tavallista 2000-luvun alun tyyliä. Välttämättä minihame ja läpinäkyvä neule eivät ole kolmekymppiselle naiselle sopivia työvaatteita, mutta muutoin Jonesin tyyli ei herätä huomiota. Hän ei ole erityisen huoliteltu, mutta ei niin homsuinen tai esimerkiksi ylipainoinen, kuin elokuva antaa ymmärtää.

Elokuvan *Kansalainen Kane* päähahmo Charles Foster Kane on yksinäinen ja kiinnostunut politiikasta. Kane on myös naistenmies. Vaikka hän on naimisissa, suhteita harrastetaan myös avioliiton ulkopuolella. Ensimmäinen vaimo jättää ja Kane menee uusiin naimisiin entisen rakastajattaren kanssa. Lopulta tämäkin vaimo jättää ja Kane kuolee yksinäisenä linnassaan. Kanella on ainakin ulkoisesti ja julkisissa tilanteissa hyvä itsetunto. Charles Foster Kane on rikas ja siltä hän myös näyttää. Hänen yllään nähdään frakki, silinteri ja jopa turkis, välillä kaikki kolme yhtä aikaa. Toimittaja Jerry Thompson sen sijaan näyttää enemmänkin etsivältä, kuin toimittajalta. Hänellä on yllään pitkä takki, fedora ja silmälasit.

Elokvassa *Paholainen pukeutuu Pradaan* päähenkilö Andy Sachs on juuri Northwesternin yliopistosta toimittajaksi valmistunut nuori nainen. Hän on koulutettu ja yliopistonsa lehden päätoimittajanakin toiminut. Hänen elämänsä kuuluu ystävien tapaamista ja poikaystävä. Kirjoittaminen on hänen intohimonsa ja esimerkiksi Sachsin vanhemmat osoittavat elokuvassa huolensa siitä, ettei tämä ole päässyt toteuttamaan intohimoaan. Hän ei ymmärrä muotialaa ja moni kritisoi Sachsia siitä, ettei hän arvosta työpaikkaansa tarpeeksi. Elokuvan edetessä Sachs ottaa työnsä entistä enemmän tosissaan ja uhraa sille vapaa-aikaansa, jolloin lähipiiri kritisoi Sachsia päinvastaisesta.

Vaatteet ovat suuressa roolissa tässä muotitoimituksesta kertovassa elokuvassa. Niistä kirjoitetaan ja niitä kuvataan, mutta samalla myös koko Runway-lehden toimitukselle tyylikkää vaatteet ovat kaikki kaikessa. Paitsi Andylle Sachille. Sachs on normaalin näköinen, hoikka, ruskeahiuksinen parikymppinen nainen, joka ei juurikaan erotu katukuvasta. Hän käyttää liian isoja vaatteita ja tukka on sotkuinen. Työskenneltyään hetken Runwayssa Sachs päättää sopeutua joukkoon ja alkaa pukeutua tyylikkäisiin merkkivaatteisiin ja stailaa hiuksetkin uudestaan, ettei edes poikaystävä aluksi meinaa tunnistaa häntä. Hän jopa laihduttaa yhden vaatekoon sopiakseen paremmin muotimaailmaan. Runwayn päätoimittaja Miranda Priestly sen sijaan on jo alusta lähtien hyvin huoliteltu ja tyyli on kallis. Iältään hän on viisikymppinen.

Philomenan Martin Sixsmith on ollut naimissa 20 vuotta. Elintaso on hyvä ja hän asuukin Lontoossa varakkaammalla Kingsbridgen alueella ja lentää lentonsa business-luokassa. Sixsmith halveksuu romanttisia romaaneja, Valitut Palat -lehteä ja muuta naisten hömpäksi miellettyä. Hänen työuransa koostuu muun muassa BBC:n kirjeenvaihtajan töistä ja Tony Blairin hallituksen viestintäpäällikön tehtävistä. Hän kirjoittaa mieluiten asiapitoisia tekstejä.

Martin: *"The thing is, I am working on a book at the moment...about Russian history, that's my thing. And what you're talking about would be what they call a human interest story. I don't do that."*

Jane: *"Why not?"*

Martin: *“Because human interest story is a euphemism for stories about weak minded, vulnerable, ignorant people to fill in newspapers read by vulnerable, weak-minded, ignorant people. Not that you are.”*

Elokuvassa nähdään myös kohtaus, jossa Martin Sixmith on juonut hotellin minibaarista kaiken alkoholin. Sixmithin juomista ei muuten millään tavalla alleviivata, joten tämäkin kohtaus olisi mielestäni voitu jättää pois. Alkoholin käyttö ei kuulu Sixmithin harrastuksiin eikä sitä näytetä esimerkiksi työnteon mahdollistavana asiana. Martin Sixmith on ulkoisesti aivan toimittajan näköinen. Hän on viisikymppinen mies, tyylikäs, mutta ei liian hienosti pukeutunut. Hän käyttää farkkuja, neuleita, kauluspaitoja, joskus myös puvuntakkia. Mikä hänet mielestäni ikään kuin paljastaa toimittajaksi ulkoisesti, on suuri olkalaukku.

Spotlight-elokuva keskittyy vahvasti journalismiin ja toimittajan työhön. Toimittajien siviilielämää ei juurikaan nähdä, vaikkakin toimittajat tapaavat elokuvassa toisiaan myös vapaa-ajalla ja toistensa kodeissa. Toimittajat ovat iältään 30-50-vuotiaita ja suurimaksi osaksi naimisissa. Osalla on myös lapsia, mutta kotioloit ovat elokuvassa hyvin pienessä osassa. Elokuvassa työ ei tule parisuhteen tai muiden sosiaalisten suhteiden väliin, puoliso ymmärtävät työn tärkeyden. Syvällisempiä luonteenpiirteitä ei elokuvasta voi alleviivata, johtuen varmasti myös siitä, että päähenkilöitä on useampi yhden tai kahden sijaan. Elokuvan toimittajat ovat kaikki tavallisen näköisiä ja kokoisia. Khakihousut, kauluspaidat, kravattit ja jakkupuvut kertovat ajattomasta ja kypsästä pukeutumisesta, joka ei herätä huomiota suuntaan tai toiseen.

Elokuvassa *The Post* Kay Grahamin ja Ben Bradleen siviilielämää nähdään jonkin verran. Graham pitää muun muassa kotonaan juhlat ja muutamissa kohtauksissa hän käy dialogia tyttärensä kanssa. Graham on leski ja miehensä hallinnassa ollut *The Washington Post* oli siirtynyt hänelle joitakin vuosia aiemmin. Graham on lehden ensimmäinen naisjulkaisija ja päätöksissään tarvitsee vielä muiden apua ja kannustusta. Päätoimittaja Ben Bradleen kotona ja perheen luona käännteentekevät tapahtumat tapahtuvat, sillä siellä toimittajajoukko alkaa perkaamaan läpi yön noita salaiseksi julkistettuja valtion papereita. Kohtauksessa tutustutaan Bradleen siviilielämää, kun tämän tytär tarjoilee toimittajille juotavaa, vaimo syötävää. Vaikka elämää työn ulkopuolellakin nähdään, ei luonnetta ole erityisesti kuvattu. Pääpaino on journalismissa ja esimerkiksi julkaisuvapaudessa.

4.5 Toimittajat ja journalismi elokuvissa

Elokuvat ovat kuvanneet toimittajia sekä rehteinä kansalaisina ja sankareina, että rähjäisinä ulkopuolisina pahiksina. Hollywood on luonut myytin, jonka mukaan lehdistö on aina siellä

missä tapahtuu ja tekee aina muutoksia yhteiskunnassa. Toimittaja näkee valheiden ja tekeytyksen läpi, puolustaa pienimpiä ja heikoimpia, paljastaa totuuden ja palvelee demokratiaa. Toimittajat kuvataan usein työlleen ja artikkelilleen todella omistautuneina. Toisaalta myös tilanne voi olla päinvastainen: journalismi on menettänyt jalansijaa ja yllä luetellut asiat ovat enää muisto vain. (Ehrlich 2004, Ghiglione & Saltzman 2005.)

Toimittajat ovat Hollywoodin mukaan kovia juomaan, pahasuisia, typeriä, sopeutumattomia ja totuutta vääristeleviä. Elokuvista on tullut viime vuosina entistä kriittisimpiä eri ammattiryhmiä kohtaan, mikä liittyyneen yleiseen ammatteihin kohdistuvaan luottamuspulaan. (Katso Ehrlich 2005.)

Journalismista kertovat elokuvat esittävät asiat väistämättä eri tavalla, kuin journalismin ammattilaiset itse ajattelevat alastaan. Elokuvantekijät ja toimittajat puhuvat eri kieltä, vaikkakin monet journalismista kertovat elokuvat etenkin historiassa ovat toimittajien käsikirjoittamia tai jopa ohjaamia. Joskus elokuvat esittävät epäimatelevan kuvan, joka on ristiriidassa sen kanssa, miten ammattilaiset itse näkevät itsensä ja journalismin. Useimmiten toimittajat kuitenkin syyttävät elokuvia siitä, että kansalla on epäselvä kuva toimittajan ammatista. Joskus epäimatelevakin kuva voi olla paikkaansa pitävä. (Ehrlich 2010.)

Mielipiteitä on kuitenkin yhtä monta, kuin on toimittajia tai tutkijoitakin. Toiset ovat sitä mieltä, että elokuvat antavat huonon kuvan. Toimittajat ovat kyynisiä ihmisten tarkkailijoita, jotka täyttävät lehtensä uhrien kustannuksella. Toiset ovat sitä mieltä, että elokuvat ovat jopa liiankin hyväntahtoisia mediaa kohtaan. (Ehrlich 2010.) Toimituspäällikkö Stanley Walker on varoittanut nuoria toimittajia, että kannattaa olla piittaamatta kokonaan sellaisista elokuvista, jotka kuvaavat toimittajat niin, että parasta tekstiä syntyy vain rankan juomisen jälkeen ja että toimittajat loukkaisivat kaikkia kuuloetäisyyden päässä olevia (katso Ehrlich 2010).

Ehrlich mainitsee kirjassaan neljä tyypillistä piirrettä tai tarinan kuviota, joista kaikki tai ainakin useampi esiintyy journalismista kertovissa elokuvissa toistuvasti. Tärkeimmät elementit ovat juttu ja toimittaja. Elokuvista nähdään yksittäinen toimittaja, toimittajapari tai toimittaja, jolla apuri. Tämä henkilö tai nämä henkilöt ovat elokuvassa tarinan perässä. Toiset kaksi elementtiä ovat toimituspäällikkö ja romanttisen kiinnostuksen kohde. Toimituspäällikkö on tyypillisesti vanhempi mies, joka nähdään elokuvassa vain ammatillisessa ympäristössä. Kiinnostuksen kohde taas nähdään muualla, kuin ammatillisessa ympäristössä. Kiinnostuksen kohde joko auttaa toimittajaa tai on esimerkiksi liikaa työntekoa vastaan. Kaikissa elokuvissa ei toki nähdä kaikkia neljää elementtiä. Joskus elementtejä on enemmänkin. Tyypillisiä lisäelementtejä ovat kustantaja tai omistaja. (Ehrlich 2010.)

Suurimmassa osassa elokuvista löytyi luonnollisesti toimittaja ja juttu, jonka perässä hän on. Tämä elementti puuttuu kuitenkin elokuvasta *Paholainen pukeutuu Pradaan*. Osa elokuvista keskittyi selkeästi tiettyyn juttuun, osassa työstetään useita juttuja. Toimituspäällikkö tai muu esimiesasemassa oleva löytyy jokaisesta elokuvasta. Jopa elokuvassa *Philo-mena* toimittaja Martin Sixsmith juttelee puhelimesta oletettavasti toimituspäällikön kanssa, vaikka Sixsmithin työ on muuten melko itsenäistä. Aina ei ole selvää, onko kyseessä juuri toimituspäällikkö tai esimerkiksi toimitussihteeri. Romanttisen kiinnostuksen kohde esiintyi näistä neljästä elementistä vähiten. Sellainen nähdään elokuvissa *Paholainen pukeutuu Pradaan*, *Bridget Jones*, *Kansalainen Kane*, *Sooloilua* ja *Zodiac*, joskin muissakin elokuvissa toimittajalla saattaa olla aviomies tai -vaimo.

4.5.1 Journalismi ja toimintaympäristö

Sarah Niblock kirjoittaa artikkelissaan *Movie journalists: hello Hollywood (2007)* brittiläisistä journalisteista kertovista elokuvista. Hänen mukaansa elokuvat ovat luonnollisestikin ylidramatisoineet toimitusten jokseenkin rutiininomaista arkea. Elokuvat tarjoavat kuitenkin oivaluksia ja rinnastuksia todellisuuteen.

Monia elokuvia yhdisti se, että varsinainen fyysinen toimitus oli hyvin perinteisen näköinen; avokonttori, jossa jokaisella on oma pöytä. Pöydällä on kirjoituskone tai 2000-luvulla jo tietokone. Toimittajat vierailevat valtavissa arkistoissa, sillä suurimmaksi osaksi digitaalisia arkistoja ei ollut.

Zodiacin aikakaudella sähköpostia ei vielä tunnettu. Kirjeet ja muut paperit lähetettiin perinteisellä postilla. Lankapuhelimit pirisivät ja toimituksessa oli meluisaa. San Francisco Chroni-clen toimitus on tyypillinen aikaan ennen internetiä sijoittuva toimitus. Toimittajat työskentelevät isossa avokonttorissa pöytiensä ja kirjoituskoneidensa ääressä. Pöydillä on paljon toimistotarvikkeita. Päälliköt istuvat lasiseinien takana eristyksissä rivitoimittajista. Toimituksen keski-ikä on korkea ja nuorta sarjakuvapiirtäjää Graysmithiä katsotaankin aluksi nenänvartta pitkin. Iso osa elokuvasta sijoittuu toimituskokoukseen, tai muuhun tapaamiseen, jossa toimittajat ja päälliköt tapaavat pitkän pöydän ääressä, yleensä seisten. Epäselväksi jää, kuka oikeastaan on toimituspäällikkö, kuka toimittaja, kuka toimitussihteeri.

Kun toimittajia nähdään työpöytänsä ääressä, ei meno näytä erityisen kiireiseltä. Yksi nojailee pöytänsä kahvikuppi kädessä, toinen istuu tuolissa ja on heittänyt jalat pöydälle. Perinteistä toimittajan työtäkin kuitenkin elokuvassa nähdään: haastatteluita, tiedonhankintaa ja kirjoituskoneen naputtelua. Suurimmaksi osaksi tiedonhakua ja haastatteluita tekevät

elokuvassa kuitenkin etsivät. Alkoholi pääsee jälleen kuvaan, kun Avery ja Graysmith tekevät töitä baarissa. *Chroniclen* lähikapakka on muunkin toimitushenkilöstön käytössä työpäivien jälkeen.

Zodiac on elokuvana kuitenkin yhtä lailla toimittajista kuin poliiseistakin kertova. Se on murhamysteeri ja trilleri sekä yhtä lailla journalismista kertova draamaelokuva. Etsivä David Toschin työtä nähdään loppua kohden yhä enemmän ja enemmän. San Francisco *Chroniclen* toimitus ei enää loppuvaiheessa kuulu elokuvan tapahtumapaikkoihin.

Bridget Jones – Elämäni sinkkuna -elokuvassa *Sit Up Britain* -ohjelman toimitus toimii yhden kohtauksen tapahtumapaikkana. Journalismi tai toimitus eivät ole elokuvassa suuressa osassa, mutta toimituksesta voidaan nähdä, ettei se ole samanlainen sanomalehtitoimituksiin nähden. Tyyli on rennompaa, seinällä on tikkataulu ja pöydän päällä pieni CD-soitin. Juttukeikalla suorassa lähetyksessä taustalla nähdään perinteinen pakettiauto, jonka kyljessä lukee ohjelman nimi ja katolla on suuri antenni. Tällaisia uutisautoja ei Suomessa näy, mutta näky on tuttu myös esimerkiksi yhdysvaltalaisista elokuvista. Jonesin mukana on kuvaaja ja äänittäjä ja kolmikko menee sinne missä tapahtuu tai minne esimies käskee. Käskyt tulevat studiosta korvanapin kautta, tapahtumapaikan ulkopuolelta.

Kansalainen Kane -elokuvassa toimitus koostuu kokonaan miestoimittajista ja -toimituspäälliköistä. Naisia kutsuttiin toimitukseen lähinnä vain tanssitytöiksi esiintymään. Kun lehden toimitussihteeri sanoo, että toimitus on auki vain 12 tuntia päivässä, Kane vastaa: *“The news goes on 24 hours a day.”* Ja kuten aiemmin on jo todettu, journalismilla on valta päättää mitkä puheenaiheet ovat tärkeitä ja mitä asioita ihmisten kuuluu tietää. Tämä nähdään myös elokuvassa.

Kane: *“Mr. Carter, here’s a three-column headline in the Chronicle. Why hasn’t the Inquirer a three-column headline?”*

Carter: *“The news wasn’t big enough.”*

Kane: *“Mr. Carter, if the headline is big enough, it makes the news big enough.”*

Elokuvassa *Paholainen pukeutuu Pradaan* ei nähdä perinteistä journalismia. Kirjoittavia toimittajia ei ole, mutta yhden muotikuvaukset kylläkin. Paikalla on kameroita, kuvaajia, valaistuskalustoa, liuta malleja, maskeeraaja, videokuvaaja, vaaterekkejä ja muuta henkilökuntaa. Perinteistä kuvanegatiivien tarkastelua kuitenkin nähdään. Elokuvassa merkittävässä roolissa on myös *The Book* – kirja, johon kootaan tekeillä olevat jutut ja kuvat ja joka toimii ikään kuin lehden keskeneräisenä versiona. Lehden keskeneräinen versio ei ole digitaalisessa muodossa, vaikka elokuvan julkaisuvuonna tietokoneet ja internet olivat jo hyvinkin

yleisiä. Lisäksi elokuva antaa ymmärtää, että sairaslomaa ei muotimaailmassa voi pitää; töihin tullaan sairaanakin ja työlleen on omistauduttava täydellisesti:

Andy: *"It's a busy day. And my personal life is hanging by a thread, that's all."*
Nigel: *"Well, join the club. That happens when you start doing well at work, darling. Let me know when your whole life goes up in smoke. That means it's time for a promotion."*

Elokuva *Sooloilua* sijoittuu osittain Helsingin keskustan Sanomataloon. Sitä, minkä lehden toimituksessa Emma Huilu työskentelee ei kerrota. Valmiin jutun otsikko ja näkökulma viittaavat kuitenkin iltapäivälehteen. Toimitus on perinteisen näköinen. Elokuva sijoittuu kuitenkin aikaan ennen älypuhelimia, joten Huilu joutuu esimerkiksi lähettämään lisäkysymyksensä Abrahamssonille faksilla hotellin vastaanottoon. Alla nähtävä repliikki alleviivaa journalismin taloudellisen voiton tavoittelua, mutta koska journalismi on elokuvassa niin pienessä roolissa, jää repliikki ainoaksi huomioksi kyseisestä aiheesta:

Joel: *"Mä kerron sulle salaisuuden. Lehdet tehtailee näit juttuja. Ne myy hyvin. Seksikkyyskissat. Jotkut toimittajat on ihan idiootteja... sä et tietenkään oo"*

Spotlight-elokuvan toimittajat eivät käytä teknisiä apuvälineitä kuten nauhureita. He menevät paikalle, jopa ihmisten koteihin työväliseenään vain korvat, muistivihko ja kynä. Ylityöt ovat elokuvassa yleisiä ja töitä tehdään myös kotona. Työlleen omistautuminen näkyy elokuvassa, mutta äärimmilleen menevää työnarkomaniaa ei mielestäni ole. The Boston Globen toimitus on perinteinen: pöydät ja hyllyt ovat täynnä papereita ja kansioita. Toimitus näyttää siltä, kuin tutkivan journalismin toimituksen kuvittelisikin näyttävän. Ainoa huomattava ero esimerkiksi *Zodiaciin* verrattuna on se, että kirjoituskoneiden sijaan toimittajat käyttävät tietokoneita. Boston Globen toimituksessa mietitään myös henkilöstövähennyksiä. Toimittajilla on valtava määrä lähteitä, eikä paljastusjutun julkaisu ole lyhyt prosessi. Hyväksikäyttövyhytiä selvitettiin elokuvassa useamman kuukauden ajan ja periaatteessa prosessi oli alkanut jo vuosikymmen aiemmin, vaikkei juttuideaan silloin tartuttukaan. Ja vaikkei tätä elokuvassa näytetäkään, kirjoitti spotlight-ryhmä aiheesta satoja tekstejä tulevana kuukausina. Seuraavat repliikit kuvastavat hyvin sitä, että tutkivan journalismin sekä rikosjournalismin tarkoituksena on usein paljastaa asioita, joita kaikki eivät haluaisi julki. Työ vaatii toimittajilta päättäväisyyttä, uteliaisuutta ja kärsivällisyyttä.

Poliisi: *"I shouldnt talk about this"*
Sacha: *"I think you should, actually."*

Tuomari: *"These exhibits you are after, Mr. Rezendes, they are very sensitive records."*
Mike: *"With all due respect, your honor, that's not the question. The records are public."*

Tuomari: *"Maybe so. But tell me, where is the editorial responsibility in publishing records of this nature?"*

Mike: *"Well where is the editorial responsibility in not publishing them?"*

Tärkeä *The Post* -elokuvan sivujuoni on talousvaikeudet. Lehti listautuu talousvaikeuksien vuoksi pörssiin. Graham ja Bradlee ottavat Pentagonin papereihin liittyvän jutun julkaistessaan riskin, että koko lehti voi mennä sen seurauksena nurin. The Washington Postin toimitus on jälleen perinteinen avokonttori, jonka laidalla toimituspäälliköt ja toimitussihteerit työskentelevät lasiseinien takana. Toimitus on meluisa ja kiireinen, kirjoituskoneet ruksuttavat ja puhelimet pirisevät. Toimitukset lukevat toistensa lehtiä. Journalismin kulta-ajan voi aistia ja tuoreen painomusteen lähes haistaa valtavan paksuista lehdistä. Jutut editoidaan käsin, ja tekstit lähetetään putkipostilla eteenpäin. Elokuvan kenties vaikuttavin kohtaaminen on lehden taittoa ja painoa kuvaava kohtaaminen, jossa teksti asetellaan metallinpaloille ja valtava kone alkaa suoltaa valmiita lehtiä heti, kun lupa on annettu. Tärkein elokuvan teema on kuitenkin julkaisuvapaus. Kun The Washington Postin toimitusta yritetään manipuloida olemaan julkaisematta juttua, päätoimittaja Ben Bradlee käy puolustuskannalle:

Ben: *"We call them, we call all of them. And we say Nixon has shut us out and then we ask them for their notes."*

Kay: *"Ben there's no way in hell anyone's gonna give me a fill."*

Ben: *"It will be an act of solidarity. They will be defending the first amendment. We tell them that the only way to protect the right to publish, is to publish."*

Kun juttu on julkaistu, Yhdysvaltain hallitus haastaa The Washington Postin odotetusti oikeuteen. Kun päätös on tehty eli The Washington Post voittaa, koko toimitukselle kerrotaan:

"The founding fathers gave the free press the protection it must have to fulfill its essential role in our democracy. The press is to serve the government not the governors."

Elokuvan lopussa Kay Gragam sanoo Ben Bradleelle: *"You know what my husband said about the news? He called it the first rough draft of history. Good, isn't it?"*

4.5.2 Työtehtävät

Vaikka Graysmith ei ole San Francisco Chroniclen toimittaja vaan sarjakuvapiirtäjä, uppoutuu hän Zodiacin henkilöllisyyden paljastamiseen siinä määrin, että työ alkaa näyttää toimittajan työltä. Hän tekee haastatteluita, soittaa puheluita, tapaa ihmisiä ja tekee samanlaista tiedonkeruuta, kuin toimittajatkin. Elokuvan alussa Graysmithin työpiste sijaitsee kuitenkin muiden toimittajien välittömässä läheisyydessä, joten toimittajan työ lienee jossakin määrin tuttua. Myöhemmin, vuonna 1986, Graysmith julkaisi aiheesta kirjan ja tämän jälkeen vielä kymmenkunta muuta kirjaa, joten hän pääsi lopulta kirjoittamaan työkseen.

Elokuvassa *Bridget Jones – Elämäni sinkkuna chick lit* -elokuvien tyyliin journalismi ja toimittajan ammatti ovat vain sivuosassa. *Chick lit* tarkoittaa erityisesti nuorille naisille suunnattua viihdyttävää ja kepeää kirjallisuutta (Eronen 2013). Joitakin työtehtäviä kuitenkin nähdään, lähinnä epäonnistuneita TV-reportaaseja, joissa Jones laskeutuu paloaseman tankoa pitkin takapuoli edellä suoraan kameraan. Yksi erityisen onnistunut juttukeikkaa elokuvassa silti nähdään, kun Jones saa yksinoikeudella haastatella Aghani-Heaney -tapauksen pariskuntaa. Jones on onnistumisestaan valtavan ylpeä, kutsuu itseään *reportterineroksi* ja kotona tonnikalapurkkia etsiessään puhuu itsekseen: ”*This is Bridget Jones, for Sit Up Britain, searching for tuna.*”

Elokuvassa *Kansalainen Kane* toimittaja Jerry Thompsonia ei nähdä juuri takaraivoa ja selkää enempää. Työtehtävinä mainittakoon kuitenkin arkistojen tutkiminen ja haastattelut. Kanen elämää kuvatessakaan rivitoimittajan työtä ei juurikaan nähdä. Charles Foster Kane nähdään kirjoittamassa alaistensa juttuja valmiiksi, sillä alkoholin käytön vuoksi alaiset eivät onnistu hoitamaan omia tehtäviään. Muutoin Kanen työ on lähinnä johtajan asemassa toimimista. Välillä hän pitää alaisilleen juhlia, välillä jakelee käskyjä ja juttuideoita.

Elokuvassa *Paholainen pukeutuu Pradaan* Andy Sachs ei oikeastaan ole toimittaja, paitsi koulutukseltaan. Hän on päätoimittaja Miranda Priestlyn assistentti ja vaikka hän pääseekin tutustumaan suuren muotilehden toimintaan, eivät hänen työtehtävänsä liity journalismiin. Kilpailu journalismin alalla on kovaa, ja osaavatkin toimittajat joutuvat ottamaan vastaan töitä, jotka voivat poikia myöhemmin parempia töitä. Samankaltainen tilanne on myös Suomessa esimerkiksi harjoittelupaikkojen kanssa. Opiskelijat joutuvat ottamaan vastaan palkattomia harjoitteluita yritysviestinnässä, copywriterina ja tiedottajina, vaikka haave olisi päästä toimittajaksi. Andy Sachsin työnkuva ei kuitenkaan vastaa esimerkiksi Haaga-Helia ammattikorkeakoulun journalismin koulutusohjelmaa lainkaan. Sachs muun muassa hakee kahvia Priestlylle, vastaa puheluihin ja hoitaa myös Priestlyn siviilielämän asioista, kuten erinäisistä hankinnoista tämän lapsille. Elokuvan lopussa Sachs saa työn sanomalehden uutistoimituksesta. Työhaastatteluun hän ottaa mukaan juttunäytteitä printtilehdistä.

Elokuvassa *Philomena* toimittaja Martin Sixsmith ei varsinaisesti tee toimittajan työtä, sillä Philomenan tarinasta kirjoitettiin lopulta lähes 500-sivuinen kirja *The Lost Child of Philomena Lee*. Hän on kirjailija, mutta tarinasta oli kyllä tarkoitus alun perin tulla laaja artikkeli. Sixsmithillä on kannettava tietokone, internet-yhteys ja matkapuhelin, mutta muistiinpanot hän kirjoittaa käsin. Kuvat hän ottaa itse järjestelmäkameralla. Hän tekee juttua hitaasti ja hartaudella. Philomena Lee on katolisen kirkon sisällä tapahtuneista ikävistä kokemuksista huolimatta hyvin uskonnollinen. Philomenan poikaa etsiessään hän puhuu Martin Sixsmithin kanssa uskonnosta:

Philomena: "Are you happy and balanced, do you?"

Martin: "I'm a journalist Philomena. We ask questions. We don't believe something just because we're told it's the truth. What does the Bible say? 'Happy are those who do not see but believe'. Hooray for blind faith and ignorance."

Vaikka tarinasta tuli kirja ja Sixmithiä voisi kutsua toimittajan sijaan kirjailijaksi, ovat työskentelytavat hyvin samanlaiset. Elämäkerrallinen kirjahan on periaatteessa vain laajennettu henkilöjuttu. Toisaalta myös Suomessa on yleistynyt se, että toimittajat kirjoittavat kokonaisen kirjan, joko fiktiivisen tai tietokirjan. Esimerkkejä näistä ovat esimerkiksi Sisko Savonlahti, Julia Thurén, Anna Karhunen sekä Tiia Rantanen.

Siihen nähden, että päähenkilön ammatti on elokuvassa *Sooloilua* vain sivuseikka ja päähenkilöiden suhteen mahdollistava sysäys, nähdään rutiininomaista toimittajan työtä yllättävän paljon. Hän kuuntelee haastatteluita nauhuristaan ja tekee töitä myös kotoa käsin.

Lea: "Mitä niin tärkeitä sinä muka teet?"

Emma: "Mun pitää ottaa kaikki mahdollinen selvää täst yhest taiteilijasta huomiseks"

Lea: "Jaa miksi muka?"

Emma: "No siksi muka, että mä haastattelen sitä. Sitä ennen mun pitäs ymmärtää minkälainen ihminen se on ja mitä se ajattelee, mihin se pyrkii, mitä se tahtoo. Pitäis lukee sen haastatteluita ja tutustuu sen töihin."

Lea: "Siinä on aika kova vaiva"

Emma: "No niin on"

Lea: "Kova vaiva, että ymmärtäisi ventovierasta ihmistä, jota et koskaan enää tapaa ja jolle sinä olet ihan yhdentekevä"

Emma: "Siitä maksetaan!"

Spotlight kuvaa toimittajan työtä tarkasti ja paljon. Elokuvan keskiössä on nimenomaan journalismiin liittyvät konfliktit ja haasteet: kannattaako tätä juttua julkaista vai ei? Miten totuus saadaan selville? Ketä kannattaa haastatella ja mistä haastateltavat löytyvät? Ovatko lähteet luotettavia? Toimittajat käyvät tapaamisissa, pitävät kokouksia, haastattelevat, soittavat puheluita, hankkivat tietoa arkistoista ja toimivat myös ikään kuin haastateltavien terapeutteina. Haastateltavat, hyväksikäytetyt pojat, ovat kokenee kovia, mutta heidän tarinansa on tärkeä saada kerrotuksi.

4.5.3 Sankareita ja pahiksia

Loren Ghigliosen ja Joe Saltzmanin artikkelissa *Fact or fiction: Hollywood looks at the news* (2005) journalismia on kuvattu näin: Joillekin toimittaja tuo mieleen lämpimiä muistoja suosikinäyttelijästä. Toimittaja soittaa tarinassa puhelun, joka pelastaa maailman. Toisille toimittaja on osa vainoavaa uutistoimittajajengiä, joka väsymättä metsästää viattomia uhreja. Mutta useimmille toimittaja on sekoitus sankaria ja huijaria, joka herättää ihailua ja vihaa, kiintymystä ja halveksuntaa.

Artikkelin mukaan se, onko toimittaja elokuvissa sankari vai pahis, riippuu motiivista. Jos tarkoitus on paljastaa poliittista lahjontaa, ratkaista murha, saada kiinni varas tai pelastaa viaton ihminen, sallitaan hänelle kyseenalaisiakin journalismin keinoja. Valehtelu ja lahjonta on ok, kunhan kyseessä on yleinen etu. (Ghiglione & Saltzman 2005.)

Monesti toimittaja esitetään elokuvissa sankarina. McNairin tutkimuksen (2011) mukaan jopa 80 prosenttia elokuvien toimittajista on enemmänkin sankareita kuin pahiksia, sillä elokuvayleisö mieltää tai haluaa mieltää toimittajat mieluummin säädyllisiksi ja ammatistaan ylpeiksi ja journalismin itsessään asiaksi, jota voidaan ihailla ja puolustaa. Näin siitäkin huolimatta siitä, että toimittajat on joidenkin tutkijoiden mukaan 1980-luvulta lähtien esitetty melko huonossa valossa. Alexa Milan kirjoittaa artikkelissaan *Modern Portrayals of Journalism in Film* (2011), että vaikka osa elokuvien toimittajista nouseekin sankarin asemaan, suurimmaksi osaksi elokuvat journalismista eivät esitä asiaa erityisen suopeassa valossa. Vaikka elokuvat esittäisivätkin toimittajat pahiksina, elokuvista käy usein silti ilmi journalismin tärkeä rooli yhteiskunnassa. Jos pahistoimittajat tuomitaan asianmukaisesti synneistään, elokuvat korostavat tällä kunnollisen, ammattimaisen käytöksen sääntöjä. (Ehrlich 2010.)

Milan jakoi tutkimuksessaan tarkastelemansa elokuvat kolmeen aiemmin mainittuun kategoriaan. Suurin osa elokuvista keskittyi journalismin eettisiin ongelmiin. Milanin mukaan suurin osa elokuvien eettisistä ongelmista liittyi toimittajien itsensä negatiivisiin luonteenpiirteisiin, tekoihin ja päätöksiin. Suurin osa toimittajista kuvataan korruptoituneina tai muulla tavoin epäeettisinä, mutta tarinoiden päähenkilö taas ainoana eettisenä toimittajana tai vaihtoehtoisesti myöskin epäeettisenä, mutta tarinan edetessä sankariksi ja rehelliseksi toimittajaksi kasvavana. (Katso Milan 2011.) Tutkimuksessa löytyi kolme useimmin elokuvissa esiintyvää eettistä tilannetta: petokset tai epäeettiset toimituskäytännöt, suhteet lähteiden kanssa sekä kyseenalaiset valinnat sosiaalisissa suhteissa tai kotona. (Milan 2011.)

Ghiglione ja Saltzmanin (2005) mukaan elokuvat, jotka kuvaavat toimittajan roistona, näyttävät journalismista sen huonoimman puolen. Kuitenkin juuri tämä huono puoli nostetaan esiin silloin, kun journalismista puhutaan korruptoituneena ja ihmisten elämään puuttavana.

Pahiksista suosituimpia ovat vallanhimoiset juorukolumnistit. He haluavat saada oman jutunsa lehteen keinolla millä hyvänsä. Ghiglione ja Saltzman kuvailevat heitä ylimielisiksi, vallanhimoisiksi ja valmiiksi uhraamaan kenet tahansa pysyäkseen huipulla. Tällaisia hahmoja näyttelevät kuitenkin elokuvissa pidetyt, heidän mukaansa *mielistelevät* näyttelijät, joloin katsojat pitävät hahmoista joka tapauksessa. (Ghiglione & Saltzman 2005.)

Tarkastelemistani elokuvista vain harvoissa oli selkeä sankari-pahis-asetelma. Toimittaja tai muita hahmoja ei juurikaan voinut niputtaa kumpaankaan kategoriaan. Varsinaisia huonoja toimittajia tai pahistoimittajia ei elokuvissa nähty. Elokuvan *Spotlight* keskiössä on tutkivaan journalismiin erikoistunut nelihenkinen spotlight-ryhmä. Ryhmän tavoitteena on paljastaa vääryyksiä. Toimittajista kaikki ovat enemmän tai vähemmän sankareita. Samoin myös *The Post* -elokuvan toimittajat ovat enemmän tai vähemmän sankareita. Tarkoituksena on paljastaa Yhdysvaltain hallituksen tarkoin suojelema salaliitto.

Elokuvan *Zodiac* pahis on epäilemättä Zodiac itse. Sankareina voidaan pitää poliiseja ja toimittajia, joiden tavoitteena on paljastaa Zodiacin henkilöllisyys. Tavoitteeseen ei kuitenkaan päästä, joten sankarillisuuskin jää puolitiehen.

Bridget Jones – Elämäni sinkkuna -elokuvassa Jones epäilemättä tekee kyseenalaisen vallinnan ajautuessaan suhteeseen pomonsa kanssa. Kyseessä ei ole kuitenkaan suhde lähteen kanssa, joka artikkeleissa on useaan kertaan mainittu. Toimittajana työskennellessään Jones kuitenkin käyttäytyy ammattimaisesti, joskin hän ajautuu noloihin tilanteisiin eikä välttämättä aina vaikuta kokeneelta toimittajalta. TV-toimittajalta vaadittua selkeää ääntä Jonesilla ei mielestäni myöskään ole; puhe on hieman puuroutunutta ja epäselvää. Myöskään Jonesin huono yleistieto ei kieli erityisestä ammattimaisuudesta. Lopulta Jones onnistuu kuitenkin saamaan yksinoikeudella haastattelun halutusta Aghani-Heaney -jutusta ja onnistuu haastattelussakin hyvin. Jones on tyytyväinen itseensä ja niin on myös esimies.

Elokuvassa *Kansalainen Kane* Charles Foster Kane ostaa sanomalehti New York Inquirerin ja päättää ruveta tienaamaan rahaa juorujen avulla. Hän muun muassa käskää alaisensa Brooklynissa kadonneen rouvan miehen luokse ja kertomaan, että tämä on etsivä ja aikoo pidättää miehen. Edes tarkoituserät eivät olleet Kanella hyvät, tarkoitus ei ollut saada kadonneen rouvan mysteeri selvitettyä vaan ainoastaan saada myyvä juttu aikaiseksi. Kanesta juttua tekevä ja *rosebudin* arvoitusta ratkaiseva toimittaja Jerry Thompson sen sijaan on täysin ammattimainen, vaikka työtä nähdäänkin harmillisen vähän.

Carter: *"It's not our function to report the gossip of housewives. If we were interested in that kind of thing, Mr. Kane, we could fill the paper twice over daily."*

Kane: *"Mr. Carter, that's the kind of thing we are going to be interested in from now on."*

Koska Andy Sachs ei elokuvassa *Paholainen pukeutuu Pradaan* ole varsinaisesti toimittaja, ei hänen hyvyttään tai huonouttaan toimittajana voi arvostella. Henkilökohtaisessa elämässään Sachs tekee kyseenalaisia valintoja, mutta työssään hän tekee vain kuten esimies

on määrännyt. Toisaalta myös Sachsin panostamista työhönsä dramatisoidaan turhaan, sillä hänellä on esimerkiksi edelleen aikaa tavata ystäviään. Kun poikaystävä ikään kuin suuttuu Sachsin liiallisesta sitoutumisesta työhönsä, tulee mieleen vanhanaikainen ajattelutapa, jossa naisen kuuluisi olla kotona ja miehen töissä. Voidaan kuitenkin ajatella Andy Sachsin olevan toimittaja, joka elokuvan lopussa kasvaa sankariksi ja ymmärtää lähteä pois myrkyllisestä työympäristöstä. Elokuvan virallisia pahiksia ovat kuitenkin muun muassa Sachsiakin vikitellyt toimittaja Christian Thompson, joka yhdessä muutaman muun sivurooli-hahmon kanssa yrittävät juonitella Miranda Priestlyn pois Runwayn johdosta.

Toimittaja Martin Sixsmith elokuvassa *Philomena* ei ole oikeastaan sankari eikä pahis. Mutta hyvä toimittaja hän on. Hän antaa jutulle ja myös haastateltavalleen aikaa. Hän antaa Philomenaa jututtaessaan myös itsestään jotain ja Philomena Lee ja Martin Sixsmith jopa ystävyistyvät tarinaa työstäessään. Jotkin Sixsmithin keinot ovat kieltämättä hieman kyseenalaisia, hän muun muassa vaahtoa nunnaluostariin sisään lupaa kysymättä. Hän myös yrittää tunkea sisään Philomenan lapsen entisen poikaystävänsä ovesta. Mutta aikomukset ovat hyvät: tarkoituksena on saada kysymyksiin vastauksia ja tietää mitä Philomena Leen lapselle tapahtui.

Philomena: *"What do we do now?"*

Martin: *"We doorstep."*

Philomena: *"Whats that?"*

Martin: *"That's what nasty journalists do when they want to speak to someone who doesn't want to speak to them."*

Kun Philomena ja Martin Sixsmith käyvät irlantilaisessa nunnaluostarissa etsimässä vastauksia, yksi nunnista varoittaa Philomenaa toimittajista. Elokuva ikään kuin tuo ilmi, että kaikki eivät pidä toimittajia luotettavina ammattilaisina. Sixsmithin ammattitaito kuitenkin jättää katsojalle päinvastaisen kuvan:

Martin: *"What did she say to you?"*

Philomena: *"She said you were a journalist and you were trying to manipulate me and I should be careful what I say to you."*

Elokuvassa *Sooloilua* nähdään klassinen juonikuvio, jossa naistoimittaja ajautuu suhteeseen lähteensä kanssa. Toimittaja Emma Huilu lähetetään tekemään henkilöjuttua kapellimestari Joel Abrahamssonista. Kyseessä ei ole kuitenkaan tilanne, jossa toimittaja tekee näin tietoja saadakseen, joten kyse ei ole kyseenalaisista tiedonhankintakeinoista tai huonosta toimittajuudesta. Mikä sen sijaan tekee Huilusta epäammattimaisen toimittajan juuri kyseisen haastattelun kohdalla, on se, että hän tiuskii haastateltavalleen ja kiroilee, kun nauhuri ei toimi. Huilun oli tarkoitus saada viikonloppu vapaaksi ja aivan uunituore ero poikaystävänsä kanssakin on vielä mielessä.

4.5.4 Sukupuoliroolit elokuvissa

Selkeä enemmistö elokuvien toimittajista on miehiä. Joissakin elokuvissa naistoimittajia ei nähdä lainkaan ja esimerkiksi *The Postin* miesvaltaisessa toimituksessa on yksi nainen. Esimerkiksi elokuvassa *Zodiac* ei nähdä yhtään naistoimittajaa. Toimittajina ovat miehet ja naisia nähdään vain sihteereinä ja assistentteina.

Loren Ghiglione ja Joe Saltzmanin artikkelissa *Fact or Fiction: Hollywood Looks at the News* (2005) mainitaan useaan otteeseen sana *sob sister*. Sanalle ei ole suoraa suomenkielistä käännöstä. Internetsanakirja Merriam Websterin mukaan se tarkoittaa toimittajaa, joka on erikoistunut kirjoittamaan nyhkytarinoita, tai muita tunteisiin vetoavia artikkeleita. Sob sisterit ovat elokuvissa yleensä naisia. Naiset harvoin ylenivät rivitoimittajasta esimerkiksi päätoimittajaksi tai kustantajaksi, mutta he pitivät pintansa miesten hallitsemassa maailmassa. 1930-luvulla sob sisterit omaksuivat jopa miehekkäämmän pukeutumistyylin näyttäkseen yhdeltä pojista.

Ennen elokuvia käsitettä *sob sister* ei edes tunnettu. Käsite vakiintui 1930-luvulla tehtyjen elokuvien myötä. Elokuvissa naistoimittajat kuvattiin usein tasa-arvoisina miesten rinnalla, hahmoina, jotka pystyvät tekemään samaa työtä kuin miehetkin, keskittyvät uraansa, juovat, väittelevät miesten kanssa ja pystyvät puolustamaan itseään. Kuitenkin naistoimittajista, sob sistereistä, näyttettiin elokuvissa myös pehmeämpi puoli; nainen itkemässä miehen perään ja valmiina uhraamaan koko uransa avioliittonsa ja perheensä tähden, vaikka elokuvan alussa hän olisi ollut kuinka ”kova”. Elokuvien naisyleisöä tällainen täyskäännös ei haitannut, sillä niin maailma makasi tuohon aikaan. Naisten ei sallittu laittaa uraa perheen ja avioliiton edelle. 1930-luvulla lähes kaikki tunnetut näyttelijät näyttelivät toimittajia ja toimivat roolimalleina kodin ulkopuolella työskentelevistä naisista. (Ghiglione & Saltzman 2005.) Sen sijaan miestoimittajat esitettiin sankareiden roolissa taistelemassa korruptiota ja laittomuuksia vastaan. (Milan 2011.)

Matthew C. Ehrlichin (2010) mukaan naiset esitetäänkin elokuvissa edelleen asemassa, jossa heidän tulee valita työn ja miehen väliltä. Kodin ja työn välinen konflikti elokuvissa symboloi paljon laajempaa perinteistä käsitystä, jossa naisen valtakuntaa on kaikki yksityinen ja henkilökohtainen ja miehen valtakuntaa julkinen ja ammatillinen. Miehen on helpompi tavoitella elokuvan sankarin paikkaa, kuin naisen.

Alexa Milan mainitsee tutkimuksessaan elokuvat *Jymyjuttu* (2006), *Veritimantti* (2006) ja *Thank You For Smoking* (2006), joissa naistoimittaja ajautuu suhteeseen juttunsa lähteen kanssa. Elokuvien yksi teema onkin, mitä juuri naistoimittajat ovat valmiita tekemään työnsä

vuoksi ja saadakse julkaistua hyvän jutun. Tällaista toimintaa ei kuitenkaan tosielämän työelämässä arvosteta. Naistoimittajat esitetään negatiivisessa valossa journalismista kertovissa elokuvissa, samaan tapaan kuin miestoimittajat aikoinaan. Kyseenalaiset journalismin keinot vain ovat näillä sukupuolilla erilaiset. (Milan 2011.)

Sooloilua-elokuvan Emma Huilu on kiltti ja helposti periksi antava, mutta seurustelusuhteis- saan sitoutumiskammoinen. Hän ei halua välttämättä seurustelusuhdetta ollenkaan ja aina- kaan lapset eivät olleet suunnitelmissa. Tämä muuttuu, kun Emma tapaa Joelin ja alkaa odottaa parin yhteistä lasta. Perhe-elämä ja kauempana kaupungin hälinästä asuminen al- kaa kiinnostaa. Kun mukaan astuu toinen nainen, nähdään myös *sob sister* -tyyppistä käy- töstä. Emma tekee paljon töitä ja tekee työnsä hyvin ja perusteellisesti. Kuitenkin hän itkee Joelin perään lohduttomasti ja on valmis jättämään entisen elämänsä kaupungissa perus- taakseen perheen Joelin kanssa.

Niblock kirjoittaa artikkelissaan elokuvasta *Bridget Jones – Elämäni sinkkuna*, joka kuuluu myös tarkastelemiini elokuviin. Hän kuvailee televisioimittajaksi ryhtymistä Bridget Jone- sin keinona parantaa itseään. Mutta seuratessaan kunnianhimoaan, Bridget joutuu hyväk- symään kaikki toimeksiannot, joita hänelle tarjotaan. Elokuva tuo esille esimerkiksi seksis- min, jota naistoimittajat joutuvat kohtaamaan pyrkiessään tasa-arvoon miesten kanssa. (Niblock 2007.)

Elokuvasssa *The Post* Washington Post -lehden omistaja Kay Graham on lehden historian ensimmäinen naisomistaja, tai julkaisija, kuten häntä elokuvassa kutsutaan. Kun lehti on listautumassa pörssiin, Grahamille sanotaan, etteivät asiakkaat luota naiseen ja tämä voi vaikuttaa osakkeiden myyntiin. Kokouksissa Graham on ainoa nainen paikalla. Washington Postin toimituksessa miehet ovat toimittajia, naiset sihteereitä ja assistentteja. Hallituksen salaliittoa paljastavan jutun parissa työskenteli kuitenkin yksi naistoimittaja.

4.5.5 Muut roolit toimituksessa

Muita elokuvissa nähtäviä journalismiin liittyviä rooleja ovat muun muassa päätoimittaja, toimituspäällikkö, toimitussihteeri, editoija, julkaisija ja omistaja.

Ensimmäisissä journalismia käsittelevissä elokuvissa sanomalehtien omistajat ja kustanta- jat näyttäytyivät hyväntahtoisina toimittajina, jotka halusivat tarjota hyvän tuotteen hyvään hintaan. Elokuvantekijät huomasivat kuitenkin, että tarinaan tarvitaan pahis. Lehtien omis- tajista, kustantajista ja mediamoguleista tehtiin elokuvien rahanahneita pahiksia. (Ghiglione & Saltzman 2005.)

Toimituspäälliköitä Ghiglione ja Saltzman kuvailevat työkeiksi ja pahasuisiksi, mutta pohjimmiltaan ymmärtäväisiksi hahmoiksi. Monet elokuvien toimituspäälliköt tulivat 1930-1950-luvuilla tutuiksi, sillä samat näyttelijät näyttelivät roolia toistuvasti. Toimituspäälliköt huusivat elokuvissa käskyjä toimittajille, polttivat tupakkaa ja antoivat toistuvasti potkuja toimittajille. Heidän päätöksessään oli se, mitä juttuja lehtiin pääsee ja milloin. Päätoimittajat erottautuivat muista, myös elokuvissa, sillä he pukeutuivat paremmin, harvoin korottivat ääntään ja jättivät likaiset työt toimituspäälliköille. Ghiglione ja Saltzman sanovat, että lähes jokaisessa mediaa käsittelevässä elokuvassa nähdään riita tai yhteenotto toimittajan ja päätoimittajan tai toimituspäällikön välillä. (Ghiglione & Saltzman 2005.)

Yhteenottoja kyllä nähdään, mutta ei kaikissa elokuvissa, ei oikeastaan kuin kahdessa. Esimerkiksi *Spotlightissa* päätoimittaja on hyvin ystävällinen, kannustava ja ymmärtäväinen. *Sooloilua*-elokuvassa toimituspäällikkö taas ei haluaisi antaa Emma Huilulle edes vapaata iltaa töistä. Elokuvassa *Zodiac* toimittaja Paul Avery ja toimituspäällikkö Templeton Peck ottavat yhteen Averyn liiallisen alkoholinkäytön vuoksi.

Samoja näyttelijöitä nähdään myös valitsemisani elokuvissa. Tässä tapauksessa samat näyttelijät eivät aina näyttele toimituspäälliköitä, mutta liekö kyse sattumasta, siitä että kyseiset näyttelijät vaan sattuiivat olemaan huipulla elokuvien valmistumisvuosina vai siitä, että journalismista kertovia elokuvia on niin paljon, että rooleja samasta aiheesta on paljon tarjolla. Meryl Streep esitti *Paholainen pukeutuu Pradaan* -elokuvassa päätoimittaja Miranda Priestlyä ja *The Post* -elokuvassa lehden omistajaa Kat Grahamia. Stanley Tucci nähdään *Paholainen Pukeutuu Pradaan* -elokuvassa art director Nigel Kiplinginä ja *Spotlight*-elokuvassa lakimies Mitchell Garabedianina. Mark Ruffalo esittää *Zodiacissa* etsivä Dave Toschia ja *Spotlightissa* toimittaja Michael Rezendesia.

Elokuvassa *Kansalainen Kane* *rosebud*-arvoitusta selvittävä toimittaja jää hyvin etäiseksi. Hän jututtaa ihmisiä, mutta muuta toimitustyötä ei juurikaan nähdä. Sen sijaan Foster Kanen elämä käydään läpi aina lapsuudesta syntymään saakka. Tärkeänä osana Kanen elämää on lehtimogulius, lehtiparonius, lehtien omistaminen. Toimituspäällikön roolia nähdään myös elokuvassa. Juuri toimituspäällikkö antaa Jerry Thompsonille tehtävän tutkia mysteeriä. Juttuidea ei tule toimittajilta itseltään.

Kun New York Inquirerilla ei mene hyvin ja Thacher on asiasta huolissaan, eikä pidä järkevänä julkaista lehteä hyväntekeväisyydestä. Charles Foster Kane alleviivaa alla olevassa repliikissä rooliaan lehden julkaisijana. Kane ei ole kuitenkaan aivan tavallinen julkaisija, sillä hänen ensisijaisena kiinnostuksen kohteenaan ei ole levikki ja myyntiluvut:

Charles Foster Kane: *"I am the publisher of The Inquirer. As such it is my duty. I'll let you in on a little secret, it is also my pleasure – to see to it that the decent, hardworking people of this community aren't robbed blind by a pack of money-mad pirates just because they haven't anybody to look after their interests."*

Elokuvan *Paholainen pukeutuu Pradaan* Runway-lehden päätoimittaja Miranda Priestly on tiukka ja vaativa. Henkilökohtaisessa elämässään hän käy läpi avioeroa, mutta ulospäin hän vaikuttaa kovalta. Priestlyllä on kaksi lasta, jotka nähdään sivuroolissa elokuvassa. Priestlyn tehtäviin kuuluvat muun muassa kuvausvaatteiden valinta ja lehden sisällöstä vastaaminen. Priestly on myös korkea auktoriteetti muotimaailmassa: jos hän ei pidä suunnittelijan uudesta mallistosta, se menee kokonaan uusiksi. Priestlyn assistentti Andy Sachs in ystävät ihmettelevät, kuinka tämä jaksaa työssään:

Andy Sachs: *"Okay she's tough. But if Miranda were a man...no one would notice anything about her except how great she is at her job."*

Elokuvassa *Sooloilua* toimituspäällikkö nähdään valkokankaalla hyvin lyhyen ajan. Tässäkin ajassa selviää kuitenkin, että toimittaja Emma Huilu vihaa häntä, eikä syyttä. Toimituspäällikkö vaikuttaa omahyväiseltä ja itsetietoiselta. Hän tietää olevansa pomo.

Emma: *"Mul on vapaa viikonloppu!"*
Toimituspäällikkö: *"Joo, pidä toiste."*
Emma: *"Mul on yksityiselämäkin!"*
Toimituspäällikkö: *"Hehheh, näköjään."*

Elokuvassa *Spotlight* The Boston Globen toimitukseen tulee uusi päätoimittaja. Tässä tapauksessa päätoimittaja ehdottaa juttuaihetta. Päätoimittaja ei ole, eikä siitä tehdäkään elokuvan pahista. Hän on ymmärtäväinen ja haluaa itsekin juuri tämän jutun ulos.

Elokuvan *The Post* keskiössä ovat The Washington Post -lehden omistaja Kay Graham sekä päätoimittaja Ben Bradlee. Karkeasti jaoteltuna Graham päättää mitä painetaan ja Bradlee päättää mitä kirjoitetaan. Molemmilla heistä on ystävyys- tai vähintäänkin tuttavuus-suhteita tärkeisiin poliitikkoihin. Esimerkiksi Ben Bradlee tunsivat John ja Jackie Kennedyn. Alla Bradlee kertoo suhteestaan Kennedyihin ja keskustelustaan Jackien kanssa heti Johnin salamurhan jälkeen:

Ben: *"And then Jackie looked at me and said 'none of this.. none of what you see, none of what I say is never going to be in your newspaper, Ben.' And it just about broke my heart. I never thought of Jack as a source, I thought of him as a friend. And that was my mistake. And it was something that Jack knew all along. We can't be both, we have to choose. And that's the point."*

Kay Graham tuntee Yhdysvaltain silloisen puolustusministeri Robert McNamaran. McNamara voisi olla tärkeä henkilölähde Pentagonin papereihin liittyvässä jutussa ja Ben Bradlee haluaisi käyttää hyväksi Grahamin ystävyyssuhdetta tähän.

Kay: "Ben that's not my role [as a publisher] you know that. I wouldn't presume to tell you how to write about him."

4.5.6 Tuntemattomat toimittajat

Suurin osa ihmisistä muistaa elokuvien toimittajista *tuntemattomat toimittajat*. Monessa elokuvassa nähdään toimittajia pienessä roolissa. (Ghiglione & Saltzman 2005.) Esimerkiksi Roger Mitchellin ohjaamassa elokuvassa *Notting Hill* vuodelta 1999 näyttelijä Anna Scott viettää yön kirjakaupan työntekijän William Thackerin luona. Toimittajat saavat asiasta vihiä ja seuraavana aamuna Thackerin asunnon edessä parveilee suuri joukko toimittajia, jotka onnistuvat saamaan kuvan Scottista yllään vain alushousut ja Thackerin kauluspaita.

Elokuvassa *Kansalainen Kane* tuntemattomat tai anonyymit toimittajat haastattelevat Kanea. Kameroita työnnetään lähelle naamaa ja ajankuvaan sopien kameroiden salamalaitteet ikään kuin räjähtivät ja savusivat ja saavat aikaan vieläkin ahdistavamman kuvan anonyymitoimittajista. Myös elokuvassa *Paholainen pukeutuu Pradaan* nähdään tuntemattomia toimittajia, jotka haastattelevat Miranda Priestlyä. Salamavalot välkkyvät ja toimittajat huutavat kovaan ääneen kysymyksiään. Samankaltainen tilanne nähdään myös *The Postissa*.

Toimittajat nähdään usein yllä kuvatun kaltaisissa tilanteissa, jossa he hävyttömästi loukkaavat ihmisten yksityisyyttä. He ovat osa tunkeilevaa toimittajien porukkaa aseinaan kamerat, mikrofonit ja valot, joita he tunkevat haastateltavien naamaan ja huutavat kovaan ääneen kysymyksiään. Tällainen käytös saa yleisön hylkäämään ajatuksen toimittajasta sankarina tai yhteiskunnalle tärkeänä hahmona. Näitä toimittajia näyttelevät tuntemattomat näyttelijät. (Ghiglione & Saltzman 2005.)

4.6 Toimittajan ammatti ja ammattietiikka

Matthew C. Ehrlichin mukaan elokuvat ovat hyvä työkalu ammatillisen käyttäytymisen ja ammattietiikan tarkasteluun. Toimittajien tekemät päätökset perustuvat yleensä ennemminkin moraalisten periaatteiden tulkintaan, kuin varsinaisiin sääntöihin. Elokuvien tehtävänä on dramatisoida näihin moraalisiin periaatteisiin liittyviä ponnisteluja. (Katso Ehrlich 2005.)

Toimittajan ammattia harjoittaakseen ei alan koulutus ole pakollinen. Sopiva työkokemus ja harrastuneisuus tai esimerkiksi hyvin rajatun alueen substanssiosaaminen voivat riittää toi-

mittajan työhön pääsyyn. Samoin toimittajan työssä ei ole samanlaisia sääntöjä, kuin vaikkapa lääkärin tai sairaanhoitajan työssä. Näistä kumpaakaan ammattia ei voi Suomessa harjoittaa ilman koulutusta ja sen tuomaa laillistusta. Näin ollen journalismista kertovista elokuvista ei ammattilainenkään voi samalla tavalla huomata asiavirheitä kuin esimerkiksi television sairaalasarjoista.

Toimittajista kertovissa elokuvissa voi toki havaita Suomen journalistin ohjeiden rikkomista, mutta toisaalta Suomessa ohjeiden rikkomisen ei yleensä johda Julkisen sanan neuvoston antamia päätöksiä suurempiin toimenpiteisiin. Vuonna 2018 Julkisen sanan neuvostolle tehtiin yhteensä 63 kantelua, joista 23 oli langettavia ja 40 vapauttavia (Julkisen sanan neuvosto 2). Julkisen sanan neuvoston journalistin ohjeet koostuvat 35:sta ohjeesta, jotka liittyvät ammatilliseen asemaan, tietojen hankkimiseen ja julkaisemiseen, haastateltavan ja haastattelijan oikeuksiin, virheen korjaukseen ja omaan kannanottoon sekä yksityisen ja julkisen eroihin. (Julkisen sanan neuvosto 1.)

Journalismissa ei ole oikeaa ja väärää tapaa tehdä asioita, on vain parempia ja huonompia ratkaisuja. Siksi journalismiin liittyvien elokuvien tarkastelu todenmukaisuuden näkökulmasta on hankalaa. Toimittaja voi olla huono, mutta yhtä lailla sellainen voisi olla tosielämässäkin olemassa. Television lääkärisarjoista sen sijaan voi löytää oikeita *virheitä*. Esimerkiksi jokin toimenpide tehdään väärin tai puutteellisesti tai toimenpiteet, jotka Suomessa kuuluisivat muun terveydenhuollon henkilöstön vastuulle, ovatkin lääkärin vastuulla.

Matthew C. Ehrlich (2010) kertoo kirjassaan *Journalism in the Movies* samankaltaisia ajatuksia. Joidenkin mielestä toimittajan ammatti ei ole ammatti lainkaan, sillä sen harjoittamiseen ei ole mitään yleisiä, universaaleja standardeja tai esimerkiksi syitä, jolloin ammatinharjoittaja olisi pakko hyllyttää tehtävistään. Tiettyä koulutusta tai lupaa ammatin harjoittamiseen ei tarvita vaan kuka vaan voi sitä tehdä. Ammattiin voi päästä helposti, mutta toisaalta ammatista voi myös lähteä helposti pois. Eri asia on toki se, saako töitä. Suomessa ilman koulutusta on vaikea saada toimittajan töitä ilman tunnettua nimeä. Toisaalta myös entiset toimittajat ovat käyttäneet ammatissa opittuja tietoja ja taitoja esimerkiksi politiikassa, PR-työssä, kirjailijana ja elokuvantekijänä.

Bridget Jones – Elämäni sinkkuna -elokuvassa nähdään yllä kuvatun kaltainen tilanne, kun kustannusalalla työskentelevä Bridget Jones päättää hakea töitä TV-toimittajana. Elokuva ei kerro millainen koulutus Jonesilla on tai mitä muita töitä hän on uransa aikana tehnyt, mutta paikka televisio-ohjelman toimittajana aukeaa hänelle nopeasti ja helposti. Vaikka

elokuva on näistä kahdeksasta kaikista epätodennäköisin, on kuitenkin totta, että työtoimittajana ei vaadi tiettyä koulutusta. Samankaltainen työkokemus ja asenne voivat riittää. Alla olevat dialogit ovat kohtauksesta, jossa Jones kiertää työhaastatteluissa.

TVC News: "Why do you want to be in television?" – "Well I've realized that I've become deeply committed to communicating to the public the up-to-the-moment and in-depth news, both political and ecological." – "What do you think of the El Niño phenomenon?" – "It's a blip. I think basically Latin music is on its way out."

Teenage Kicks: "So why do you want to work in television?" – "Because I'm passionately committed to communicating with children. They are the future." – "Do you have any children of your own?" – "Christ no, yuck."

Sit Up Britain: "So why do you want to work in television?" – "I've got to leave my current job because I've shagged my boss." – "Fair enough, Start on Monday. We'll see how we go. And incidentally...at Sit Up Britain, no one ever gets sacked for shagging the boss. That's a matter of principle."

4.7 Journalismin ja elokuvien yhtäläisyydet ja erot

Toinen tutkimuskysymyksistäni on mitä yhtäläisyyksiä ja eroja journalismin ja elokuvien välillä on? Mitä journalismi haluaa kertoa ja mitä elokuvat haluavat kertoa?

Journalismilla ja elokuvilla on monenlaisia yhtäläisyyksiä. Ne ovat molemmat mediaa ja media-alan ammattilaisten tuotoksia. Sekä journalismi, että elokuvat kertovat tarinoita. Journalismin tarkoitus on olla mahdollisimman totuudenmukainen ja objektiivinen. Elokuvissa sen sijaan, lähinnä fiktiivisissä, on mahdollisuus keksiä tarina alusta alkaen itse tai muokata jo olemassa olevaa tarinaa paremmin elokuvaan sopivaksi. Tositapahtumiinkin perustuvan tarinan tapahtumia voidaan muokata ja dramatisoida.

Risto Kuneliuksen (2000) mukaan journalismin tehtävänä on välittää tietoa, kertoa tarinoita, ylläpitää julkista keskustelua ja toimia julkisen toiminnan resurssina. Toisaalta tarkoituksena on monesti myös taloudellisen voiton saaminen ja yleisön viihdyttäminen. Heikki Luostari (2002) jakaa journalismin kolmeen näkökulmaan. Se on todellisuuden jäljentämistä ja tiedon välittämistä, yhteiskunnallista ja yhteisöllistä julkisuutta sekä todellisuuden kuvaamisen ja tulkitsemisen taitoa. Journalismi on myös keino identiteetin rakentamiseen. Journalismin keskiössä on totuus ja objektiivisuus, joskin täydellinen objektiivisuus on mahdotonta, sillä journalismin tekijät ovat ihmisiä. Ihmisillä on aina taustallaan omat kokemukset, tiedot ja arvot.

Näiden määritelmien valossa journalismia voisikin verrata fiktiivisen elokuvan sijasta pikemminkin dokumentaariseen elokuvaan. Dokumenttielokuvat ovat kautta aikain pyrkineet todellisuuden jäljentämiseen. Vaikka 1900-luvun alussa Afrikasta kertova luontodokumenttielokuva olikin kuvattu Kööpenhaminan eläintarhassa (Nummelin 2009), se oli niin hyvää todellisuuden jäljentämistä, kuin tuohon aikaan oli mahdollista.

Toisaalta dokumenttielokuvia voidaan verrata journalismiin myös siinä, että niiden tarkoituksena on välittää tietoa. Dokumentit voivat tutkia, analysoida ja kysellä tai yksinkertaisesti vain esitellä jonkin asian tai ilmiön (AV-arkki). Samaa tekee journalismi. Myös fiktiiviset elokuvat voivat välittää tietoa ja niin ne usein tekevätkin. Historialliset elokuvat antavat meille tietoa vuosikymmenten, vuosisatojen ja jopa vuosituhansien takaisista tapahtumista, elinoloista sekä vaikkapa pukeutumis- ja hiustyyleistä. Elokuvat voivat myös alleviivata jotakin ilmiötä, kuten vaikkapa elokuvassa *Spotlight* nähtyä katolisen kirkon piirissä tapahtuvaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Voidaan puhua laajasta ilmiöstä, sillä aiheesta on uutisoitu 2000-luvulla Suomessakin runsaasti. Kaikki elokuvat eivät onnistu nousemaan julkisen keskustelun aiheeksi ja pitämään sitä yllä, mutta hyvät tai toisaalta luokattoman huonot elokuvat tekevät tämänkin.

Vaikka journalismi pyrkii olemaan mahdollisimman objektiivinen, elokuvat harvemmin ovat sitä. Niissä on usein päähenkilö tai päähenkilöitä, joiden kautta tarina kerrotaan. Tarinankerronta on siis subjektiivista. Usein kuitenkin myös elokuvien pahiksista näytetään inhimillinen puoli ja näin myös ikään kuin vastapuolen subjektiivinen näkökulma saadaan mukaan tarinaan.

Kuitenkin tarinoiden kertominen nähdään joidenkin journalismin tutkijoiden mukaan jopa ai-noana tai vähintäänkin tärkeimpänä journalismin tehtävänä. Tarinankerrontaa elokuvat todellakin ovat –sekä fiktiiviset, että dokumentaariset. Uutiset eli puhdas tieto ja tarinat erotellaan kuitenkin vielä usein toisistaan. Journalismiin liittyvät tiukasti uutiset, joihin elokuvia on hankala verrata. mutta journalismi kertoo myös pysäyttäviä, koskettavia, inhimillisiä ja tunteisiin vetoavia tarinoita ja näin tekevät myös elokuvat. Journalismin sekä elokuvien tarkoitus on myös yleisön viihdyttäminen.

Mielenkiintoisena yksityiskohtana näen myöskin esimerkiksi artikkeleiden kainalojutut ja elokuvissa ennen lopputekstien alkamista nähtävät ikään kuin tietoisut. Otan taas esimerkiksi elokuvan *Spotlight*. Elokuvan lopussa kerrotaan, että The Boston Globe -lehdessä julkaistiin satoja juttuja aiheesta ja lisäksi näytettiin lista Yhdysvaltojen kaupungeista, jossa seksuaalisen hyväksikäytön tapauksia on tullut ilmi. Tämä niin sanottu tietoisu toimii mie-

lestäni elokuvan kainalojuttuna. Näitä tietoja ei saatu mahtumaan luonnolliseksi osaksi elokuvaa, joten ne esiteltiin lopussa. Samoin kainalojuttu toimii ikään kuin lisätietolaatikkona samasta ilmiöstä, josta artikkeli kertoo, mutta ilmiö tai vaikkapa henkilö esitellään siinä laajemmin.

Yhteistä elokuville ja journalismille on myös se, että niitä editoidaan. Kaikkea kuvattua materiaalia ei mitenkään voida mahduttaa elokuvaan mukaan. Myöskään kaikkea haastattelu-materiaalia ja muuta taustatietoa ei voida kirjoittaa artikkeliin. Muutoin elokuvat olisivat päivien mittaisia ja yksi artikkeli täyttäisi koko lehden. Sekä elokuvan tekijät, että toimittajat joutuvat miettimään mikä tarinassa on olennaista. Mitä on pakko sisällyttää mukaan, mikä voidaan jättää pois tarinan punaisen langan kärsimättä? Editointi on valtavan tärkeä osa sekä elokuvia, että journalismia erityisesti objektiivisuuden ja subjektiivisuuden näkökulmasta. Kun toimittaja päättää mitä artikkeliin otetaan mukaan ja mitä jätetään pois, hän menettää osan tarinan objektiivisuudesta. Elokuvissa objektiivisuuden näkökulma ei ole yhtä oleellinen, mutta leikkauksen voimaa ei silti tule aliarvioida.

Toisaalta elokuvia ja journalismia voidaan pohtia se kautta, mikä on niiden suhde toisiinsa. Jotkut näkevät keskinäisen suhteen symbioottisena. Lehdet ovat mainostaneet elokuvia ja elokuvat ovat antaneet lehdille mainostuloja ja monia suotuisia kuvauksia journalismista. Thomas Zyndan mukaan elokuvilla ja journalismilla on samankaltainen vahtikoiran funktio. ”Kun lehdistö toimii valtion vahtikoirana, Hollywood toimii lehdistön vahtikoirana kansan puolesta. (Katso Ehrlich 2010.)

5 Pohdinta

Tässä kappaleessa kerron, kuinka hyvin sain vastauksia tutkimuskysymyksiini, miten tutkimusmenetelmä auttoi opinnäytetyön valmistumisessa ja mitä koen oppineeni prosessin aikana. Lisäksi pohdin teorian suhdetta tutkimuksen vastauksiin.

5.1 Tutkimuskysymykset ja -menetelmä

Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat: Millaisen kuvan valitut fiktiiviset elokuvat antavat toimittajista, toimittajan työstä ja journalismista? Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja journalismin ja elokuvien välillä on? Mitä journalismi haluaa kertoa ja mitä elokuvat haluavat kertoa?

Vastauksia tutkimuskysymyksiin löytyi helposti. Aihetta on tarkasteltu aiemmin ja näistä tutkimuksista ja artikkeleista sai helposti valmiita vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Oma kahdeksan tapausta sisältänyt tutkimukseni antoi aiheeseen lisätietoa ja omat havainnot täydensivät vastauksia. Toinen tutkimuskysymykseni, joka liittyi journalismin ja elokuvien välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin perustui teoriaosuuksiin journalismista ja elokuvista, niiden vertailuun sekä omaan pohdintaan. Mielestäni sain hyvän ja kattavan vertailun tehtyä.

Tutkimusmenetelmänä tapaustutkimus oli sopiva ja menetelmän käyttö mielestäni onnistunut. Tapaustutkimus on tutkimusmenetelmänä melko vapaa. Siinä voi soveltaa muiden tutkimusmenetelmien joitakin osia, mutta pääpaino on tapausten analysoinnissa. Tapaustutkimuksen tarkoituksena voi olla esimerkiksi uuden teorian luominen tapausten avulla, tapausten tarkka ymmärtäminen tai tapausten vertaileminen. Tutkimusmenetelmässä ei edetä järjestyksessä vaiheesta toiseen. Vaiheita työstetään limittäin ja edelliseen vaiheeseen voidaan palata useasti takaisin. Muuta mahdollista tutkimusmenetelmää ei valitsemani aiheeseen olisi voinut käyttääkään.

Mikäli aineistoa olisi ollut huomattavasti enemmän, olisi voitu käyttää jopa kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Työelämässä olevien toimittajien mielipiteitä journalismista kertovista elokuvista olisi voitu tutkia haastattelemalla ja kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin. Yhdelle ihmiselle yhteen opinnäytetyöhön työmäärä olisi kuitenkin noussut liian suureksi. Lisää jatkotutkimusmahdollisuuksista kappaleessa 5.4.

5.2 Teoria ja tutkimusvastaukset

Alussa esiteltyjen journalismin ja toimittajan määritelmien paikkansa pitävyys riippui karkeasti jaoteltuna elokuvan genrestä. Draamaelokuvat, kuten *Zodiac*, *Philomena*, *Spotlight* ja

The Post esittelivät journalismin sellaisena kuin se on tai sellaisena kuin teoria sen esittää. Toimittajat välittävät tietoa, kertovat tarinoita ja osallistuvat julkiseen keskusteluun. He käyttävät useita lähteitä, haastattelevat ihmisiä ja kaivelevat arkistoja. Tarkoituksena on saada selville mahdollisimman objektiivinen totuus. Kepeämmät elokuvat, kuten *Bridget Jones – Elämäni sinkkuna* ja *Paholainen pukeutuu Pradaan* sen sijaan esittivät journalismin joko humoristisessa valossa tai eivät oikeastaan ollenkaan.

Käyttämässäni muissa tutkimuksissa tai artikkelissa journalismi ja toimittajat oli kuvattu jokseenkin yksipuolisesti. Vaikka artikkeleistakin kävi ilmi, että representaatiot ovat hyvin moninaiset, tiettyjä yleistyksiä oli kuitenkin tehty. Toimittajat on esitetty elokuvissa usein naimattomina, kykenemättöminä sosiaalisiin suhteisiin, jopa työnarkomaanin lailla työlleen omistautuneina sekä alkoholisteina. Omat havaintoni eivät toki kerro totuutta, sillä tarkastelin vain kahdeksaa elokuvaa. Kuitenkaan niiden perusteella esimerkiksi naimattomuus ei päde ollenkaan. Suurin osa toimittajista oli naimisissa tai parisuhteessa, mutta poikkeuksiakin löytyi. Alkoholistiksi sen sijaan kutsuisin vain yhtä elokuvien hahmoista: *Zodiac*-elokuvan Paul Averya. Bridget Jonesillekin maistuivat drinkit, mutta humoristisessa valossa. Journalismista kertovat elokuvat käsittelevät kuitenkin hyvin mediaseksikkäitä ja myyviä aiheita, kuten skandaaleita ja rikoksia. Toimitusten arki on kuitenkin yleensä hyvin rutiininomaista.

Haasteita aiheutti se, että elokuvissa ei aina riittävän selvästi osoitettu kaikkien henkilöiden roolia toimituksessa. Minulle ei aina ollut selvää se, kuka on toimituspäällikkö, kuka toimitussihteeri ja kuka päätoimittaja. Englanninkieliset termit, kuten *editor*, *editor-in-chief*, *managing editor*, *city editor* ja *publisher* menivät monesti sekaisin, sillä termeille ei aina ole selkeää suomenkielistä käännöstä tai rooleihin liittyvät työtehtävät eivät vastaa täysin samaa kuin Suomessa. Opinnäytetyöni liittyi kuitenkin lähinnä toimittajiin, joten suurimmaksi osaksi riitti, kun elokuvia katsellessa tiesi kuka on esimiesasemassa toimittajiin.

5.3 Oma oppiminen

Tämä opinnäytetyö sai alkunsa omasta kiinnostuksestani elokuvaan ja elokuva-alaan. Opinnäytetyö säilyi alusta loppuun saakka kiinnostavana ja tein aiheesta myös paljon uusia ja mielenkiintoisia oivalluksia. Journalismin koulutusohjelman sisältöä silmällä pitäen koen kehittyneeni useilla osa-alueilla. Englanninkielen taitoni kehittyi, sillä merkittävä osa käyttämistäni lähteistä oli englannin kielisiä. Lähdekritiikkiäkin sai harjoittaa, vaikkakaan opinnäytetyöni ei perustunut esimerkiksi numeerisen tietoon tai tilastoihin. Valtaosa tiedosta oli lähtökohtaisesti yhden tai muutaman ihmisen subjektiivisia näkemyksiä, joita ei voi varsinaisesti kyseenalaistaa.

Opinnäytetyön kaltaisten pitkien ja toki myös lyhyempien tekstien kirjoittamisessa kehittyi aina myös kirjoitustaito sekä ennen kaikkea kyky jäsentellä tekstiä. Tekstin jäsentely loogisesti eteneväksi kokonaisuudeksi olikin yksi opinnäytetyön haasteista, sillä tietoa oli paljon ja yksi asia liittyi aina toiseen tai kolmanteenkin teemaan. Esimerkiksi sukupuoliroolit elokuvissa toimii itsenäisenäkin tarkastelun kohteena, mutta se liittyy aina myös aikakauden, johon elokuva sijoittuu.

Erityisesti projektinhallinnan kannalta tämä opinnäytetyö oli opettavainen kokemus. Koen olevani hyvä aikatauluttamisessa ja se taito tuli tässä tarpeeseen, mutta myös kehittyi. Minulla oli opinnäytetyön valmistumiselle tiukka takaraja ja aikataulu, missä onnekseni pysyin alkukankeudesta huolimatta.

Opinnäytetyön valmistumista edisti myöskin se, että työn rajaus oli alkumetreiltä saakka selvä. Olin valinnut kahdeksan elokuvaa hyvin varhaisessa vaiheessa, eikä tähän tullut muutoksia tai lisäyksiä. Työn tekeminen eteni sopivassa tahdissa koko ajan, sillä tavoite oli selvä: tarkastella tiettyjä asioita tietyistä elokuvista. Tutkimusmenetelmä ja ylipäätään opinnäytetyön käytännön toteutus sopi tällaisenaan minulle hyvin. Koska opinnäytetyöhön ei liittynyt kyselyn tai haastatteluiden tekemistä ja työstin opinnäytetyötä yksin, en ollut riippuvainen muusta, kuin oman ajan riittävydestä ja omasta motivaatiosta. Minun ei esimerkiksi tarvinnut odottaa riittävää määrää vastauksia kyselyihin tai vastauksia sähköposteihin. Työ oli hyvin itsenäistä.

Aihe sai minut kiinnostumaan jälleen uudella tavalla toimittajan työstä. Vaikka paluuta kulta-aikaan tuskin tapahtuu tällä internetin ja älypuhelinajan aikakaudella, voi paluun tehdä elokuvien kautta. *Zodiacissa*, kuten myös *Spotlightissa* on vain ihailtava sitä älykkyyttä ja nopeaa ajatuksenjuoksua, sekä kykyä yhdistellä eri asioita ja löytää ratkaisuja kysymyksiin.

5.4 Jatkotutkimukset

Tutkimusta voi jatkaa tai syventää valitsemalla esimerkiksi vain tietyn genren tai tietyn toimituksen (rikostoimitus, muotitoimitus, uutistoimitus, televisioitoimitus) elokuvia. Tutkimusta voi tehdä myös televisiosarjoihin paneutuen. Toimittajista tehtyjä TV-sarjoja ovat esimerkiksi *House of Cards* ja *The Hour* sekä suomalaisista TV-sarjoista *Keisari Aarnio*.

Samankaltaisen tutkimuksen voi tehdä myös valitsemalla esimerkiksi yhden elokuvan viidestä eri maasta. Elokuvien löytäminen voi olla hankalaa, mutta tutkimus voisi olla antoisa. Omista elokuvistani viisi oli yhdysvaltalaisia, kaksi brittiläistä ja yksi suomalainen.

Yksi jatkotutkimuksen aihe voisi olla kvalitatiivinen tutkimus, jossa haastateltaisiin työelämässä olevia toimittajia, toimittajaopiskelijoita ja/tai journalismin tutkijoita heidän näkemyksistään ja mielipiteistään journalismista kertovista elokuvista. He voisivat arvioida muun muassa sitä, onko elokuvan toimittaja ammattitaitoinen ja käyttääkö hän samoja tiedonhankinnan keinoja, kuin oikeat toimittajat. Toisaalta mielenkiintoista olisi myös tietää, millainen mielikuva aivan eri alalla työskentelevillä on toimittajista nimenomaan elokuvien perusteella: onko mielikuva positiivinen vai negatiivinen tai saavatko elokuvat arvostamaan vai halveksumaan toimittajan ammattia? Jatkotutkimusideoita voi keksiä lukuisia.

Tiettyjä aiheeseen liittyvissä artikkeleissa tehtyjä huomioita voi tutkia tarkemmin suuremmalla elokuvien otannalla. Kuten aiemmin totesin, kahdeksan journalismista kertovaa elokuvaa yli 2000:sta ei ole riittävä otanta eikä tarjoa edustavaa kuvaa toimittajien ja journalismin representaatioista, mikäli halutaan luoda teoriaa tai yleistyksiä. Kirjallisuudessa esimerkiksi kerrotaan lähes jokaisessa elokuvassa olevan yhteenotto toimittajan ja esimiehen välillä. Tarkastelemissani elokuvissa näin ei ollut, mutta kahdeksan elokuvan otannalla tämä voi olla myös sattumaa.

Lähteet

Ammattinetti. Radio- ja televisiotoimittaja. Luettavissa: http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/124_ammatti. Luettu: 14.4.2019.

Ammattinetti 2. Toimittaja. Luettavissa: http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/120_ammatti. Luettu: 27.4.2019.

Ammattinetti 3. Toimituspäällikkö. Luettavissa: http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/121_ammatti. Luettu: 14.4.2019.

Ammattinetti 4. Toimitustyö. Luettavissa: http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/3/78_ammattiala. Luettu: 14.4.2019.

Apparel Search Fashion Directory. Fashion journalism. Luettavissa: https://www.apparel-search.com/definitions/fashion/fashion_journalism_definition.htm. Luettu: 4.4.2019.

AV-arkki. Dokumentaarinen elokuva. Mediataide kasvattaa.fi. Luettavissa: <http://mediataidekasvattaa.fi/oppimateriaalit/kuka-kertoo/dokumentaarinen-elokuva/>. Luettu: 16.2.2019.

Ehrlich, Matthew C. 2004. Journalism in the Movies.

Ehrlich, Matthew C. 2005: Hollywood and the Journalistic Truth-telling. Luettavissa: <http://www.ijpc.org/uploads/files/Ehrlich%20Hollywood%20and%20Journalistic%20Truth-telling.pdf>. Luettu: 17.3.2019.

Ehrlich, Matthew C. 2006: Facts, truth, and bad journalists in the movies. University of Illinois at Urbana-Champaign, USA. Luettavissa: <http://www.ijpc.org/uploads/files/Facts,%20truth,%20and%20bad%20journalists%20in%20the%20movies%20Matthew%20C.%20Ehrlich.pdf>. Luettu: 17.3.2019.

Eklund, Ville 2017. Aloittelevan rikostoimittajan opas. Opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135092/Eklund_Ville.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 14.4.2019.

Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152279/Monenlainen_tapaustutkimus.pdf?fbclid=IwAR3jculaH2PojWSHuRSILKrvIbC426xTPwiuk_pJTDI-BUg9IIA6PNuTNUdg. Luettu: 24.2.2019.

Eronen, Riitta 2013. Chick lit. Kielikello. Luettavissa: <https://www.kielikello.fi/-/chick-lit>. Luettu: 4.5.2019.

Fairclough, Norman 1997. Miten media puhuu. Vastapaino. Tampere.

Finlex 2007. Laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä. Säädöskokoelma 1433. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071433>. Luettu: 16.2.2019.

Fox Movies. The Post. Luettavissa: <https://www.foxmovies.com/movies/the-post>. Luettu: 20.1.2019.

Ghiglione, Loren & Saltzman, Joe 2005: Fact or Fiction: Hollywood Looks at the News. Luettavissa: <http://www.ijpc.org/uploads/files/hollywoodlooksatthenews2.pdf>. Luettu: 17.3.2019.

IMDb. Notting Hill. Luettavissa: <https://www.imdb.com/title/tt0125439/>. Luettu: 30.3.2019.

IMDb. Presidentin miehet. Luettavissa: <https://www.imdb.com/title/tt0074119/>. Luettu: 17.3.2019.

Itäkannas, Lauri 2017. Philomena. Yle.fi. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/04/21/philomena>. Luettu: 20.1.2019.

Julkisen sanan neuvosto 1. Journalistin ohjeet. Luettavissa: https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/. Luettu: 4.5.2019.

Julkisen sanan neuvosto 2. Päätökset 2018. Luettavissa: <https://www.jsn.fi/paatokset/?year=2018>. Luettu: 27.3.2019.

Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos. Luuppi - Tutkivan journalismin portaali. Mitä tutkiva journalismi on? Luettavissa: <https://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/tutkiva/mita-journalismion.shtml>. Luettu: 14.4.2019.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Kavi 1. Citizen Kane. Luettavissa: <https://kavi.fi/fi/elokuva/106046-citizen-kane>. Luettu: 20.1.2019.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Kavi 2. Mitä dokumenttielokuva on? Luettavissa: <http://elokuvapolku.kavi.fi/fi/elokuvapolku/elokuvakerronta/dokumenttielokuva>. Luettu: 16.2.2019.

Kielikuraattori 2016: Lähdeluettelon haasteet: kuka kumma kustantaja? Luettavissa: <https://kielikuraattori.wordpress.com/2016/06/06/lahdeluettelon-haasteet-kuka-kumma-kustantaja/>. Luettu: 4.5.2019.

Kunelius, Risto 2000: Journalismi nelijalkaisena otuksena: tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita. Julkaisussa Tiedotustutkimus 23:3, s. 4-27

Learn.org 2019. What is a fashion journalist? Luettavissa: https://learn.org/articles/What_is_a_Fashion_Journalist.html. Luettu: 4.4.2019.

Leffatykki 1. Paholainen pukeutuu Pradaan. Luettavissa: <http://www.leffatykki.com/elokuva/paholainen-pukeutuu-pradaan>. Luettu: 20.1.2019.

Leffatykki 2. The Post. Luettavissa: <http://www.leffatykki.com/elokuva/the-post>. Luettu: 20.1.2019.

Leffatykki 3. Zodiac. Luettavissa: <http://www.leffatykki.com/elokuva/zodiac>. Luettu: 20.1.2019.

Leffatykki 4. Sooloilua. Luettavissa: <http://www.leffatykki.com/elokuva/sooilua>. Luettu: 20.1.2019.

Luostarinen, Heikki 2002: Moneksi muuttuva journalismi. Julkaisussa Perko, Touko & Salokangas, Raimo & Luostarinen, Heikki (toim.) Median varjossa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Mediainstituutti, 2002, s. 22 – 29

McNair, Brian 2011: Journalism at the Movies. Journalism Practice, Vol. 5, No 3, 2011, 366 – 375. Luettavissa: <http://www.ijpc.org/uploads/files/mcnair%202011.pdf>. Luettu: 17.3.2019.

Merriam Webster 2019. Sob sister. Luettavissa: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/sob%20sister>. Luettu: 30.3.2019.

Milan, Alexa 2010. Modern Portrayals of Journalism in Film. Elon University. Luettavissa: <https://www.ijpc.org/uploads/files/alexa%20milan%20modern%20portrayals%20of%20journalism%20in%20film.pdf>. Luettu: 17.3.2019.

MTV 2011. Hämyisiä kuppiloita, uhkailua ja uutisvoittoja – tätä on tutkiva journalismi. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/hamyisia-kuppiloita-uhkailua-ja-uutisvoittoja-tata-on-tutkiva-journalismi/1930918#gs.5iwvx5>. Luettu: 14.4.2019.

Mäkikoskela, Riikka 2008. Representaation käsitteestä. Synnyt / Origins 3. Luettavissa: http://arted.uiah.fi/synnyt/3_2008/makikoskela.pdf. Luettu: 3.3.2019.

Niblock, Sarah 2007. British Journalism Review 2007 s. 18; 69. Luettavissa: <http://www.ijpc.org/uploads/files/Movie%20Journalists%20-%20Hello%20Hollywood%20-%20Sarah%20Niblock%20-%20Brunel%20University%20London.pdf>. Luettu: 17.3.2019.

Nummelin, Juri 2009. Elokuvan lyhyt historia. BTJ Kustannus.

Nyysönen, Pasi. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Luettavissa: <https://kavi.fi/fi/elokuva/1016608-bridget-jones-elamani-sinkkuna>. Luettu: 20.1.2019.

Operight. Mikä on elokuva? Luettavissa: <https://operight.fi/artikkeli/liikkuva-kuva/mika-elokuva>. Luettu: 3.3.2019.

Pulitzer.org. The 2003 Pulitzer Prize Winner in Public Service, The Boston Globe. Luettavissa: <https://www.pulitzer.org/winners/boston-globe-1>. Luettu: 20.1.2019.

Sanomalehtien liitto. Termit ja luokittelut. Luettavissa: <https://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/termit-ja-luokittelut/>. Luettu: 14.4.2019.

Spotlight Official Site. Luettavissa: <http://spotlightthefilm.com/about>. Luettu: 20.1.2019.

STT 2018. Käsittelijä on uutistoimiston portinvartija – STT:n jutut kulkevat tiukan seulan läpi. Luettavissa: <https://stt.fi/toimitussihteeri/>. Luettu: 27.4.2019.

Studentum. Journalismin koulutukset. Luettavissa: <https://www.studentum.fi/koulutus-haku/journalismin-koulutus>. Luettu: 3.3.2019.

Suomen Journalistiliitto. Jäsenlajikehitys. Luettavissa: <https://journalistiliitto.fi/liitto/tietoa-jasenistamme/jasentilastoja/jasenlajikehitys/>. Luettu: 4.5.2019.

Suomisanakirja. Representaatio. Luettavissa: <https://www.suomisanakirja.fi/representaatio>. Luettu: 24.2.2019.

Tieteen termipankki 2015. Representaatio. Luettavissa: <http://tieteentermi-pankki.fi/wiki/Kielitiede:representaatio>. Luettu: 3.3.2019.

Tutkiva 2009. Yhdistys. Tutkivan journalismin yhdistys. Luettavissa: <https://www.tutkiva.fi/yhdistys/>. Luettu: 16.2.2019.